

REVISTA DE DREPTUL FAMILIEI

Director,
Călina Jugastru

Redactor-șef,
Ioan Ilieș Neamț

Redactor-șef adjunct,
Bogdan Dumitru Moloman

Consiliul Științific

- Marieta Avram** - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea din București
- Alexandru Bacaci** - prof. univ. dr. emerit, Facultatea de Drept „Simion Bărnuțiu”, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu
- Flavius-Antoniou Baias** - prof. univ. dr., dr. H.C., Facultatea de Drept, Universitatea din București
- Mircea Dan Bob** - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca; membru corespondent al Academiei de Științe Juridice din România
- Traian Briciu** - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea din București
- Sevastian Cercel** - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea din Craiova; membru corespondent al Academiei de Științe Juridice din România
- Ioan Chelaru** - prof. univ. dr., Facultatea de Științe Juridice și Administrative, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, București; Președintele Academiei de Științe Juridice din România
- Dan Chirică** - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca; membru titular al Academiei de Științe Juridice din România
- Emese Florian** - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
- Gabriela-Cristina Frențiu** - judecător, Tribunalul Bistrița-Năsăud, doctor în drept civil
- Oana Ghiță** - conf. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea din Craiova
- Codruța Hageanu** - conf. univ. dr., Facultatea de Drept „Simion Bărnuțiu”, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu
- Lucia Irinescu** - conf. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași
- Călina Jugastru** - prof. univ. dr., Facultatea de Drept „Simion Bărnuțiu”, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu; membru corespondent al Academiei de Științe Juridice din România
- Ioan Leș** - prof. univ. dr. emerit, dr. H.C., Facultatea de Drept „Simion Bărnuțiu”, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu; Vicepreședintele Academiei de Științe Juridice din România
- Bogdan Dumitru Moloman** - consilier superior, Compartimentul Autoritate Tutelară (DAPJ) din cadrul Primăriei Municipiului Bistrița
- Adina Renate Motica** - conf. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea de Vest, Timișoara
- Ioan Ilieș Neamț** - judecător, Tribunalul Maramureș, doctor în drept civil
- Cristina Nicolescu** - lector univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea din București
- Liviu Pop** - prof. univ. dr. emerit, dr. H.C., Facultatea de Drept, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca; membru corespondent al Academiei Române; membru titular al Academiei de Științe Juridice din România
- Valeriu Stoica** - prof. univ. dr., dr. H.C., Facultatea de Drept, Universitatea din București
- Ionuț Florin Popa** - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
- Dan Andrei Popescu** - conf. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
- Paul Vasilescu** - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca

Consiliul Științific Internațional

Ángel Acedo Penco

profesor, Universidad de Extremadura, Spania

Alessandra Cordiano

profesor, Università degli Studi di Verona, Italia

Matilde Cuena Casas

profesor, Universidad Complutense de Madrid, Spania

Lucinda Ferguson

associate professor of Family Law, University of Oxford, Regatul Unit al Marii Britanie și al Irlandei de Nord

Michel Grimaldi

profesor, Université de Paris II „Panthéon-Assas”, Franța

Mark Henaghan

profesor, University of Auckland, University of Otago, Noua Zeelandă

Aída Kemelmajer De Carlucci

profesor, Universidad Nacional de Cuyo, Argentina

Athena Nga-chee Liu

associate professor, University of Hong Kong, Republica Populară Chineză – Hong Kong

Rolf Madaleno

profesor, Universidade do Vale do Rio Dos Sinos; PUC-RS, Brazilia

Leandro Martín Merlo

profesor, Universidad de Buenos Aires y Universidad Abierta Interamericana, Argentina

Eulalia María Moreno Trujillo

profesor, Universidad de Granada, Spania

Pablo Quinzá Redondo

profesor ayudante, Universidad de Valencia, Spania

Alain Roy

profesor, Université de Montréal, Canada

Flávio Murilo Tartuce Silva

profesor, Faculdade Autônoma de Direito (FADISP-ALFA) São Paulo, Brazilia

Enrique Varsi Rospigliosi

profesor, Universidad de Lima y Universidad Nacional Mayor de San Marcos, Peru

Consiliul de redacție

Ana-Luisa Chelaru

notar public, Camera Notarilor Publici București,
doctor în drept civil

Viorica-Claudia Dumitrache

lector univ. dr., Facultatea de Drept „Simion Bărnuțiu”, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu

Marius Floare

asist. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca

Ioana Nicolae

prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea Transilvania din Brașov

Ioana Laura Toma-Dăuceanu

asist. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea din București

GÂNDURI DE ÎNCEPUT... FAMILIA ȘI EVOLUȚIA SA

Convorbire cu domnul academician, prof. univ. dr. **Ioan-Aurel POP**
Rector al Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca
Președinte al Academiei Române

Revista de Dreptul Familiei: Ce am putea înțelege prin conceptul de familie din perspectivă istorică? Putem spune că familia este mai mult decât o simplă instituție socială?

Ioan-Aurel POP: Dacă luăm în calcul preceptele istoriei laice, atunci familia, așa cum o înțelegem acum ca fiind monogamă, nu a existat întocmai și neschimbată din cele mai vechi timpuri. Însă la apariția creștinismului ca religie și ca învățătură de viață, familia formată dintr-un bărbat și o femeie era demult statornicită, funcțională și legiferată în regiunile europene și vest-asiatice și nord-africane ale Imperiului Roman. De-atunci, la popoarele creștine familia a evoluat în limitele fixate de rânduiala bisericească și civilă, care au mers, în general, în sintonie, în armonie și s-au completat reciproc. Conform Bisericii, familia este o instituție divină, iar căsătoria (cununia), cel puțin în cadrul cultelor creștine tradiționale, este o taină sau un sacrament, alături de botez, mirungere, împărtășanie, mărturisire, preoție și maslu. Și pentru omenire familia este mai mult decât o instituție socială, pentru că asigură mersul înainte al lumii noastre. Familia este forma și fondul de a fi al comunității.

R.D.F.: Cum a influențat instituția familiei evoluția societății europene în general și a celei românești în special?

I.A.P.: Familia a fost cadrul de existență al societății civilizate. Oamenii sunt ființe sociale și, în consecință, nu pot trăi izolați, dar nici în grupuri dezorganizate (hoarde). Nucleul de structurare inițială și primordială a societății omenești este familia. Societatea europeană și-a putut da măsura civilizației sale numai pornind de la familie. Românii s-au afirmat ca popor civilizată prin cultivarea, organizarea și promovarea familiei. Statul românesc, încă din etapa sa medievală, s-a sprijinit pe familie. Toate mecanismele societății, de la succesiunea la tronul domnesc și până la moștenirea averii, s-au bazat pe funcționarea familiei. Nașterea copiilor în afara familiei a fost sancționată de biserică și de lege, iar adulterul și violul au fost, vreme îndelungată, socotite între crimele capitale, alături de omor sau incendiere. Societatea românească și-a putut păstra echilibrul de funcționare prin familie.

R.D.F.: Cum vedeți relația dintre familie și stat? În ce măsură ar trebui să intervină statul în viața de familie?

I.A.P.: Relația dintre familie și biserică este reglementată de canoane, iar cea dintre familie și stat, prin legile civile. După despărțirea dintre stat și biserică, realizată prin constituțiile statelor moderne, familia a devenit și o instituție socială

fundamentală, cel puțin în statele cu baze creștine, iudaice, dar și în multe alte societăți de pe toate continentele. Cred că ar trebui să existe peste tot un echilibru între stat și familie. Căsătoria civilă este o realitate, iar transmiterea bunurilor către succesori este reglementată prin legile statelor. De asemenea, relațiile dintre soți se exercită în interesul copiilor, care se bucură de protecție civilă. Statul însă nu ar trebui să intervină în relațiile private dintre membrii familiei și, mai ales, ar trebui să respecte peste tot intimitatea membrilor familiei. Astăzi sunt, din păcate, state care, sub pretextul apărării intereselor copiilor, intervin prea ușor și chiar brutal, răpind copiii din sânul familiilor sau de la unul dintre soți (adică de la părinții naturali) și încredințându-i unor persoane sau instituții statale surogat. Acești tineri nu mai apucă să devină fii sau fiice de părinți și nepoți de bunici, ci ajung instrumente ale statelor, fără simțul valorilor morale tradiționale și verificate de istorie.

R.D.F.: Este, din punctul dumneavoastră de vedere, familia, în postura sa de construct social, fundamental diferită astăzi față de secolele anterioare, să spunem perioada Renașterii?

I.A.P.: Familia, ca orice realitate omenească, se schimbă mereu, se adaptează exigențelor vieții trepidante pe care o trăim, dar păstrează câteva constante. Numai astfel rămâne familie. Familia de astăzi nu este fundamental diferită față de cea din perioada Renașterii, dar este mult diferită. Oamenii nu se mai căsătoresc după regulile de atunci, nu-și mai cresc copiii ca atunci, nu mai stau în case ca atunci, nu mai strâng pământ ca atunci. Educația de acum are o cu totul altă dimensiune și are alt rol. Femeia este prin lege egală cu bărbatul, iar legământul lor se face în interesul copiilor, violența în familie se pedepsește, există prevenția gravidității – justificat sau nu – și controlul nașterilor etc. Pe de altă parte, familia tradițională este tot uniunea între bărbat și femeie, cu anumite caracteristici imuabile. Evident, există tendințe de a schimba radical natura familiei și acestea au prins deja contur în societățile occidentale, mai ales protestante, dar și catolice.

R.D.F.: Ne putem aștepta la o reconfigurare fundamentală a ideii de familie în viitorul apropiat, având în vedere globalizarea și contactul tot mai facil dintre diferite culturi?

I.A.P.: Din păcate sau din fericire, noi, oamenii, nu suntem mențiți să prevedem viitorul. Dacă am putea întreba pe un viețuitor de la anii 1900 cu vedea el anii 2000, ne-am da seama că nu s-ar potrivi mai nimic din acele previziuni. Se poate să se reconfigureze fundamental realitatea numită familie, mai ales dacă perpetuarea neamului omenesc se va realiza pe alte căi decât cea consacrată de Dumnezeu și de natura umană. Azi se produc nașteri prin metode artificiale, s-au creat clonări în regnul animal, există ființe purtătoare de sarcină, fără ca ele să fie mame biologice ale viitorilor nou-născuți. Se spune că inteligența artificială va depăși ca performanță inteligența umană și, din păcate, se lucrează

ANÁLISIS DEL NUEVO RÉGIMEN JURÍDICO DE LA PATRIA POTESTAD EN ESPAÑA TRAS LA REFORMAS OPERADAS POR LAS LEYES DE 2 Y 28 DE JULIO DE 2015

Ángel ACEDO PENCO*

RESUMEN

El presente trabajo contiene un análisis crítico, con propuestas de solución, a los problemas que plantean, de las figuras que integran actualmente el régimen jurídico de la patria potestad vigente en España tras las reformas legales de los últimos años del Código civil en esta materia. Además del análisis legislativo de las relaciones personales y patrimoniales entre los padres y sus hijos, también se estudia la doctrina y se aporta la jurisprudencia más reciente interpretando los temas más controvertidos de estas relaciones jurídicas. Este sistema legal que se estudia, está presidido por el principio del interés superior del menor que se establece en los tratados y convenciones internacionales sobre los menores de edad y las personas discapacitadas.

Palabras clave: *patria potestad, relaciones paternofiliales, padres, hijos, derecho del menor.*

ANALYSIS OF THE NEW LEGAL REGIME OF THE PATRIA POTESTAS IN SPAIN AFTER THE REFORMS OPERATED BY THE LAWS PASSED ON 2ND AND 28TH OF JULY 2015

ABSTRACT

The present work contains a critical analysis, with proposals of solution, to the problems that they pose, of the figures that integrate now the juridical regime of the patria potestas in force in Spain after the legal reforms of the last years of the Civil Code in this matter. In addition to the legislative analysis of personal and property relations between parents and their children, the doctrine is also studied and the most recent jurisprudence is provided interpreting the most controversial issues of these legal relationships. This legal system is studied, is chaired by the principle of the best interests of the child that is established in international treaties and conventions on minors and disabled people.

Keywords: *parental rights, parent-child relations, parents, children, right of the child.*

---

* Doctor en Derecho y Profesor Titular de Derecho Civil acreditado en la Facultad de Derecho de la Universidad de Extremadura en Cáceres-España. Director del Grupo de Investigación „Estudios del Derecho de España, Portugal y América Latina” (Gidepa), catalogado oficialmente. Autor de más de 20 libros en solitario, así como otros tantos en colaboración con más autores, ha publicado más de cuarenta artículos en revistas científico-jurídicas y medio millar de artículos de divulgación jurídica, además de coordinar otras obras colectivas y dirigir congresos, jornadas y seminarios, nacionales e internacionales. Ha impartido másteres, cursos, clases y conferencias en Universidades e instituciones, públicas y privadas, de Bolivia, Brasil, Chile, Colombia, Costa Rica, Cuba, Estados Unidos, España, Italia, Hungría, Lituania, México, Nicaragua, Polonia, Portugal, Perú, Puerto Rico, República Dominicana y la República Popular China. E-mail: aacedo@unex.es.

1. Introducción

La atención de la doctrina al estudio de la patria potestad, tras la Constitución Española de 27 de diciembre de 1978 (CE) y la reforma legal de 1981, ha sido escasa, quedando más bien oculta, debido a la mayor relevancia de otras instituciones estelares del Derecho de Familia, que siempre han atraído al gran público, como el matrimonio, aunque, esta figura, según la mejor doctrina, „en modo alguno pueda decirse que es banal”¹.

El artículo 39 de la citada Constitución, encomienda a los poderes públicos, la obligación de asegurar la protección social, económica y jurídica de la familia, y en especial, por lo que aquí respecta, „de los menores de edad, de conformidad con los acuerdos internacionales que velan por sus derechos, suscritos por España”, y entre ellos se incluyen tanto los que hayan sido aprobados en el ámbito de la Unión Europea, como en el Consejo de Europa y como los adoptados en el marco de las Naciones Unidas².

Ahora que la institución de la patria potestad ha sido nuevamente reformada en España por numerosas disposiciones legales de diverso rango³, resulta conveniente analizar el régimen jurídico que resulta vigente tras los cambios legales producidos, teniendo en cuenta la anterior reforma de 1981, mucho más profunda, los nuevos posicionamientos doctrinales y la más reciente interpretación de la jurisprudencia⁴.

---

¹ L. DÍEZ PICAZO Y PONCE DE LEÓN, „Notas sobre la reforma del Código civil en materia de patria potestad”, (1982) 1 *Anuario de Derecho Civil* 3, p. 3.

² Convenciones de las Naciones Unidas sobre los Derechos del Niño, de 20 de noviembre de 1989; y de los Derechos de las Personas con Discapacidad, de 13 de diciembre de 2006; Convenio relativo a la protección del niño y a la cooperación en materia de adopción internacional, de 29 de mayo de 1993; Convenio relativo a la competencia, la ley aplicable, el reconocimiento, la ejecución y la cooperación en materia de responsabilidad parental y de medidas de protección de los niños, de 28 de mayo de 2010; Convenios del Consejo de Europa, relativo a la adopción de menores, hecho en Estrasburgo el 27 de noviembre de 2008, el relativo a la protección de los niños contra la explotación y el abuso sexual, hecho en Lanzarote el 25 de octubre de 2007 y el Convenio Europeo sobre el Ejercicio de los Derechos de los Niños, hecho en Estrasburgo el 25 de enero de 1996; así como el Reglamento (CE) n.º 2201/2003 del Consejo de 27 de noviembre de 2003, relativo a la competencia, el reconocimiento y la ejecución de resoluciones judiciales en materia matrimonial y de responsabilidad parental, por el que se deroga el Reglamento (CE) n.º 1347/2000.

³ Ley 26/2015, de 28 de julio, de modificación del sistema de protección a la infancia y a la adolescencia; la Ley 15/2015, de 2 de julio, de Jurisdicción Voluntaria; la Ley Orgánica 8/2015, de 22 de julio, de modificación del sistema de protección a la infancia y a la adolescencia, actualizándose la Ley Orgánica 1/1996, de 15 de enero, de Protección Jurídica del Menor. Finalmente, también se ha visto afectada por el Real Decreto-ley 9/2018, de 3 de agosto, de medidas urgentes para el desarrollo del Pacto de Estado contra la violencia de género.

⁴ Á. ACEDO PENCO, *Derecho de Familia* (2ª edición, Madrid: Dykinson, 2016), pp. 247-264, en las que se inspira el presente trabajo y se dibujan sus perfiles esenciales.

DE LA ANA, LA CAIAFA: INTEROGAȚII ȘI SOLUȚII PRIVIND LOCUINȚA ALTERNANTĂ A MINORULUI

Marieta AVRAM*

Cătălina-Ioana MOCANU**

DE CAÏPHE À PILATE : INTERROGATOIRES ET SOLUTIONS RELATIVES À LA RÉSIDENCE ALTERNÉE DU MINEUR

RÉSUMÉ

Dans le contexte du Code civil, la résidence alternée du mineur suscite tant une question de légalité, dans le sens d'identifier la base juridique, mais aussi une question d'opportunité, qui implique l'identification de certains critères spécifiques d'évaluation de l'intérêt supérieur de l'enfant. Le silence complice du Code civil a favorisé la consécration dans la pratique de cette solution, acceptée sans réserves, à partir de l'entrée en vigueur du Code civil, lorsque sa base était l'accord des parents, réalisé par un accord de médiation ou notarial. En l'absence d'un tel accord, la pratique des tribunaux est non unifiée et dans la plupart de cas, favorable à la solution conservatoire de l'établissement de la résidence de l'enfant chez l'un des parents. Soit qu'elle a été établie par l'accord des parents, soit qu'en certains cas, elle a été décidée par le tribunal seulement à la demande de l'un des parents, la résidence alternée ne semble pas être une mesure caractérisée par la stabilité, et les situations dans lesquelles sa modification a été nécessaire et le retour à la solution traditionnelle sont fréquents.

Mots-clés: *la résidence alternée, le domicile, l'intérêt supérieur de l'enfant, l'accord de médiation, l'autorité parentale.*

FROM PILLAR TO POST: INTERROGATIONS AND SOLUTIONS REGARDING THE ALTERNATING RESIDENCE OF THE MINOR CHILD

ABSTRACT

In the context of the Civil Code, the alternating residence of the minor child raises both a question of legality, for the purposes of identifying the legal basis, and a question of opportunity, which involves the identification of certain specific assessment criteria of the best interest of the child. The complicit silence of the Civil Code has fostered the enshrinement of this solution in practice, accepted without any reservation, from the effective date of the Civil Code, when its legal basis consisted of the parents' deal, materialized in a mediation or notarial agreement. In the absence of such agreement, the practice of the courts is non-unitary and mostly favourable for the conservative solution of establishing the child's residence at either of his or her parents. Either it has been established under the parents' agreement, or, in certain cases, it has been decided by the

---

* Profesor universitar doctor, Facultatea de Drept, Universitatea din București, la disciplinele *Dreptul familiei și regimurile matrimoniale și Drept civil. Persoanele*; avocat în Baroul București începând cu anul 1991 și titular al Cabinetului de avocat „Marieta Avram” (AvramLaw). E-mail: marieta.avram@avram.law.

** Avocat colaborator începând cu anul 2018 în cadrul Cabinetului de avocat „Marieta Avram” (AvramLaw); absolventă a Facultății de Drept a Universității din București – studii licență și master în Drept privat. E-mail: catalina.mocanu@avram.law.

court of law only upon request of one of the parents, the alternating residence does not seem to be a measure marked by stability, as the situations in which its variation and the reversion to the traditional solution have been frequent.

Keywords: *alternating residence, residence, best interest of the child, mediation agreement, parental authority.*

I. Preambul

În privința stabilirii locuinței alternante a minorului¹, în contextul desfacerii căsătoriei, al separării în fapt a părinților și al exercitării în comun a autorității părintești, Codul civil (Legea nr. 287/2009, republicată²) și Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată³, cu modificările și completările ulterioare păstrează o tăcere complice, în sensul că, deși nu reglementează pozitiv această soluție, nici nu o interzice.

Locuința alternantă a avut și are în rândul psihologilor, al juriștilor și al destinatarilor legii atât adepți înflăcărați, cât și energici oponenți.

Redactorii Codului civil au urmărit să evite polemicele care ar fi fost de natură să întârzie reforma legislativă și au optat pentru elaborarea unor texte flexibile care să permită în timp adaptarea soluțiilor la realitățile și dezideratele părților. Nu a fost reglementată în mod expres chestiunea controversată privind locuința alternantă, considerându-se că o asemenea reformă totală în această materie, împreună cu reglementarea privind exercitarea în comun a autorității părintești după divorț, ar fi fost de natură să genereze o perturbare imprevizibilă a relațiilor sociale și a practicii statornicite de o jumătate de secol de aplicare a Codului familiei. De altfel, însăși soluția exercitării în comun a autorității părintești, chiar dacă a fost aplicată din prima zi a intrării în vigoare a noului Cod civil, pentru a fi asimilată efectiv, la nivelul cotidianului, presupune, în mod natural, un proces anevoios pentru depășirea conservatorismului părților, schimbarea mentalităților și instituirea unor noi mecanisme care să permită dezamorsarea situațiilor conflictuale, prin formarea unei culturi a comunicării între părinți și a cooperării în interesul superior al copilului.

În aplicarea noului Cod civil, sub stimulul creat de soluția exercitării în comun a autorității părintești, locuința alternantă s-a conturat ca o soluție pretoriană, răspândită în practica instanțelor de judecată, dar mai ales în practica notarială și a acordurilor de mediere, validată, cel puțin la nivelul percepției generale, de ideea că „ceea ce nu este expres interzis este și permis”.

¹ În cuprinsul prezentului studiu, preferăm să folosim noțiunea de „locuință alternantă a minorului”, iar nu expresia din limbajul comun „reșidența alternantă”, în traducerea din dreptul francez a noțiunii „résidence alternée”, pentru că dreptul român face distincție între domiciliu și reședință, iar, în materia divorțului, are în vedere „locuința minorului”, iar nu domiciliul sau reședința.

² Republicată în M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011.

³ Republicată în M. Of. nr. 159 din 5 martie 2014.

EVOLUȚIE, ADAPTABILITATE, ÎNȚELEPCIUNE. SUNT PARTENERIATELE CIVILE O ALTERNATIVĂ LA CĂSĂTORIE?

Ana-Luisa CHELARU*

ÉVOLUTION, ADAPTABILITÉ, SAGESSE. LES PARTENARIATS CIVILS SONT-ILS UNE ALTERNATIVE AU MARIAGE?

RÉSUMÉ

Dans la plupart des États européens on remarque ces derniers temps une modification massive de leur législation nationale qui se réfère aux relations familiales, ainsi que de la législation de droit international privé spécifiques. À partir de la modification de la notion classique de famille, la reconnaissance et la réglementation du concubinage, des partenariats civils et examinant les propositions de modification du cadre juridique roumain dans le contexte de la globalisation de la législation sur le fond européen et international, pour faire face aux nouvelles réalités sociologiques, on pose les questions: Est-ce que la Roumanie est prête pour ce type de changement? Est-il possible que la société roumaine s'adapte avec patience et sagesse aux nouvelles conceptions philosophiques et juridiques de plus en plus nombreuses et persuasives qui sont devenues dominantes en Europe?

Mots-clés: *la famille, le partenariat civil, les unions consensuelles, les réglementations en Hollande et en France, des propositions législatives en Roumanie.*

EVOLUTION, ADAPTABILITY, WISDOM. ARE CIVIL PARTNERSHIPS AN ALTERNATIVE TO MARRIAGE?

ABSTRACT

In most European countries, we have recently noticed a significant amendment both of their national legislation referring to the family relationships, and of the specific legislation of private international law. Starting from the amendment of the classic concept of family, from the acknowledgment and regulation of the cohabitation, of civil partnerships and examining the proposals for the amendment of the Romanian legal framework in the context of globalization of the legislation at the European and international level, in order to cope with the new sociological realities, we are asking the questions: Is Romania prepared for this kind of change? Is it possible for the Romanian society to patiently and wisely adapt to the new philosophical and legal concepts which are more and more numerous and persuasive becoming dominant in Europe?

Keywords: *family, civil partnership, consensual unions, regulations in Holland and France, legislative proposals in Romania.*

1. Cadru legislativ actual

După cum știm, parteneriatul civil nu a fost reglementat până în prezent în România, însă pe plan internațional reprezintă o realitate ce nu mai poate fi ignorată.

---

* Notar public doctor, Camera Notarilor Publici București. E-mail: chelaru.luisa@yahoo.com.

Drept urmare, deși majoritatea statelor din Europa au recunoscut și implementat instituția parteneriatelor, există încă o serie de state care, având în vedere motivele sociale, politice și religioase, rămân sceptice în legiferarea acestei instituții. Observăm că în țările în care se regăsește o reglementare a instituției există o abordare multidirecțională, atât atunci când discutăm despre căsătorie, cât și în situația parteneriatelor.

În dreptul comparat, ideea de legiferare a parteneriatelor civile a pornit de la necesitatea reglementării situației persoanelor de același sex care conviețuiau, raporturile de coexistență rezultate între ei având efecte juridice fără susținere legislativă. În decursul timpului, se constată că o parte dintre state au reglementat instituția parteneriatelor civile atât pentru persoanele de același sex, cât și pentru persoanele de sex diferit pentru care nu era prevăzută nicio altă variantă de recunoaștere a conviețuirii în afară de cea a căsătoriei. O parte dintre aceste state au abrogat în timp instituția parteneriatului civil, în momentul în care căsătoria partenerilor a devenit posibilă și pentru persoane de același sex, existând și varianta transformării unui parteneriat într-o căsătorie (Norvegia, Suedia, Danemarca etc). O altă serie de state au menținut instituția parteneriatelor civile ca o variantă alternativă instituției căsătoriei, aceasta din urmă fiind permisă atât persoanelor de sexe diferite, cât și persoanelor având același sex.

La nivelul Uniunii Europene, în prezent, regăsim șase state care nu au reglementat în nicio versiune instituția parteneriatelor civile: România, Bulgaria, Lituania, Letonia, Polonia și Slovacia.

Din punct de vedere terminologic, sintagma de *parteneriat civil* este întâlnită la nivelul legislațiilor naționale a statelor sub denumiri diverse, printre care amintim: „parteneriat înregistrat”, „uniune civilă”, „pact civil de solidaritate” etc.

În sine, această noțiune desemnează de fapt „o formă de coabitare în afara căsătoriei, care, pentru a fi valabilă și producătoare de efecte juridice, implică îndeplinirea anumitor formalități, în special înscrierea într-un registru public”¹.

În plan european, un rol foarte important în această materie îl joacă intrarea în vigoare la data de 29 ianuarie 2019 a Regulamentului (UE) 2016/1104 al Consiliului² de punere în aplicare a unei cooperări consolidate în domeniul competenței, al legii aplicabile și al recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești în materia efectelor patrimoniale ale parteneriatelor înregistrate.

Acest recent act normativ european definește noțiunea de „parteneriat înregistrat” ca fiind, strict în sensul interpretării Regulamentului, „un regim de viață comun între două persoane, prevăzut de lege, a cărui înregistrare este obligatorie în temeiul respectivei legi și care îndeplinește formalitățile juridice impuse de respectiva lege pentru constituirea sa” [art. 3 alin. (1) lit. a) din Regulament].

¹ C. NICOLESCU, „Parteneriatele civile înregistrate – o necesitate normativă?”, (2018) 3 *Revista Română de Drept Privat* 340, p. 341.

² Regulamentul (UE) 2016/1104 al Consiliului din 24 iunie 2016 de punere în aplicare a unei cooperări consolidate în domeniul competenței, al legii aplicabile și al recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești în materia efectelor patrimoniale ale parteneriatelor înregistrate, publicat în JO L 183, 8 iulie 2016.

REPERE ISTORICE PRIVIND SITUAȚIA JURIDICĂ A FEMEII ÎN DREPTUL PRIVAT EUROPEAN

Marius FLOARE*

DES CRITÈRES HISTORIQUES RELATIFS À LA SITUATION JURIDIQUE DE LA FEMME EN DROIT PRIVÉ EUROPÉEN

RÉSUMÉ

Le statut juridique de la femme en droit privé européen a été caractérisé par une dissonance profonde et durable, d'une part, entre la perception publique ou la réglementation formelle, et, d'une autre part, la réalité quotidienne ou le droit «vécu». Dans cette étude, par l'utilisation des méthodes historiques et comparatives, on essaiera d'examiner quelques étapes historiques et juridiques importantes dans l'évolution du statut juridique de la femme en droit privé de l'espace juridique européen.

Ce statut juridique de la femme dans le droit privé pouvait être défini dans les diverses époques historiques par rapport à quelques institutions importantes de cette branche de droit: la capacité des personnes physiques, le mariage et ses effets patrimoniaux, le divorce et les successions.

Même si la participation de la femme aux rapports de droit public a été marginale dans la majorité des époques historiques, le droit privé n'a jamais été aussi rude, la participation féminine à de pareilles relations juridiques étant inévitable. Nous découvrons que le statut de la femme en droit privé a constitué une recherche permanente d'un équilibre entre ses droits et obligations, puisque les époques d'apparente émancipation du statut juridique de la femme sont marquées aussi par la perte corrélatrice de quelques-uns de ses droits, et les périodes dans lesquelles on assure plus de «protection» juridique à la femme étaient marquées presque inévitablement par la dégradation de sa capacité d'actionner en toute autonomie.

Compte tenant de l'immensité des aspects de droit privé influençant le statut juridique de la femme dans l'espace juridique européen, représentant des questions qui ont fait l'objet de nombreuses monographies, notre étude sera limitée seulement à quelques jalons signifiants et à l'élaboration d'une vue d'ensemble de l'évolution de la femme en droit privé.

Mots-clés: *la qualité, l'émancipation, le divorce, la protection, l'indépendance juridique.*

HISTORICAL BENCHMARKS REGARDING THE LEGAL STATUS OF WOMEN IN THE EUROPEAN PRIVATE LAW

ABSTRACT

The legal status of women in the European private law was characterized by a thorough and sustainable dissonance between, on the one hand, the public perception or formal regulation, and, on the other hand, the daily reality or the "experienced" law. In this study, using the historical and comparative methods, we will try to examine several significant historical and legal stages in the evolution of the legal status of women in the private law within the European legal space.

This legal status of women in the private law could be defined in different historical ages by reference to several major institutions of this branch of law: the capacity of natural persons, the marriage and its patrimonial consequences, the divorce and successions.

---

* Asistent universitat doctor, Facultatea de Drept, Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca. Avocat, Baroul Cluj. E-mail: marius_floare@yahoo.com.

Even if the women's participation in the public law relationships was marginal in most historical ages, the private law was by no means so adverse, and the feminine participation in such legal relationships was unavoidable. We will find that the woman's status in the private law represented a permanent search for a balance between her rights and obligations, and the ages of apparent emancipation of the woman's legal status have been also marked by the correlative loss of some of her rights, and the periods in which the woman received more "protection" were almost inevitably marked by the deterioration of her capacity to act in an autonomous manner.

Considering the amplexity of the private law matters shaping the woman's legal status in the European legal space, these questions being covered by numerous monographies, our study shall only limit to certain significant benchmarks and to shape an overview of the woman's evolution in the private law.

Keywords: *capacity, emancipation, divorce, protection, judicial independence.*

Antichitatea romană

Reprezentarea retrospectivă actuală a situației femeii în societatea romană clasică este tributară unor imagini din epoci ulterioare sau putem chiar spune că a fost abil „pervertită” de discursuri celebre ale unui orator legendar cum era Cicero, care amintea de străvechea *tutela mulierum perpetua* a femeilor *sui iuris* ca argument, în anul 63 î.H., în apărarea prietenei sale Murena, acuzată de mită electorală¹. Chiar dacă rațiunea inițială a instituției tutelei perpetue a femeii era mai degrabă protejarea drepturilor rudelor agnatice, ulterior, în secolul al III-lea d.H., era deja larg acceptată în deciziile imperiale ideea că femeile ar suferi de o înnăscută „deficiență de judecată”, astfel că o situație de profundă inegalitate juridică între bărbați și femei, care era pe cale să cadă în desuetudine încă din secolul I î.H., a fost reînviată mai târziu, în alte forme și cu argumente aparent generoase, legate de protejarea femeilor de ele însele².

Viziunea „populară” romană asupra femeilor acuză mai degrabă viclenia și lăcomia acestora, existând o preocupare pentru protejarea prerogativelor „masculine” în societate, astfel că presupusa „slăbiciune de judecată” inerentă femeii ar fi fost în realitate o explicație *post factum*, de inspirație elenistică, a unor instituții patriarhale străvechi³. Explicația *tutela mulierum* printr-o presupusă „incapacitate naturală” a femeii din cauza slăbiciunii sale intelectuale este o explicație subsecventă, apărută la sfârșitul Republicii și consacrată mult mai târziu, abia atunci când rațiunile inițiale de protejare a intereselor agnaților fuseseră demult uitate⁴.

În epoca romană timpurie, existența puterii părintești (*patria postestas*) a capului de familie făcea ca femeia să fie în general *alieni iuris*, sub puterea capului

¹ S. DIXON, *Infirmity Sexus: Womanly Weakness in Roman Law*, (1984) 4 *Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis* 343, pp. 343-344.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*, pp. 344, 370.

⁴ J.E. GRUBBS, *Women and the Law in the Roman Empire – A Sourcebook on Marriage, Divorce and Widowhood* (Londra, New York: Routledge, 2002), p. 51.

OBLIGAȚIA DE ÎNTREȚINERE – UN DREPT AL COPILULUI. MODALITĂȚI DE DETERMINARE ȘI DE EXECUTARE A OBLIGAȚIEI

Gabriela-Cristina FRENȚIU*

L'OBLIGATION ALIMENTAIRE – UN DROIT DE L'ENFANT. DES MODALITÉS DE DÉTERMINATION ET D'EXÉCUTION DE L'OBLIGATION

RÉSUMÉ

La charge de l'enfant représente une obligation pour les deux parents. Ce n'est pas pertinent si les parents sont ensemble, sont séparés en fait, divorcés, si l'enfant est né de leur mariage, hors du mariage ou adopté.

Cette obligation réside dans l'approvisionnement des aliments, l'assurance du logement, des vêtements, des médicaments, des besoins spirituels, l'assurance des moyens nécessaires pour son bien-être, éducation, études et formation professionnelle.

L'obligation alimentaire peut être déterminée dans la procédure de divorce ou par l'intermédiaire d'une action séparée.

Dans le cas des parents habitant sur le territoire de certains états différents, membres de l'Union Européenne, conformément à l'art. 2.612 du Code civil, la loi applicable aux obligations alimentaires est établie conformément aux réglementations du droit de l'Union Européenne.

La charge est établie en fonction du revenu du parent débiteur et des besoins de l'enfant créancier et sera due jusqu'à ses 18 ans ou, s'il continue ses études, jusqu'à leur fin, mais sans dépasser l'âge de 26 ans.

Principalement, l'obligation alimentaire sera exécutée en nature, en assurant ce qu'il est nécessaire pour la subsistance et, selon le cas, les dépenses nécessaires à l'éducation, aux études et à sa formation professionnelle.

Seulement si le débiteur n'exécute pas son obligation de son plein gré, en nature, le tribunal dispose son exécution par le paiement d'une pension alimentaire, établie en argent, sous forme d'un montant fixe ou exprimé en pourcentage du revenu mensuel net.

Dans le cas où la pension est établie en pourcentage, le titre doit être suffisamment déterminé, puisque la notion « toute sorte de revenus salariaux » peut être interprétée de plusieurs façons. Voilà pourquoi le titre doit démontrer si l'on tient compte du salaire brut ou du salaire net, si on doit prendre en considération les paiements supplémentaires, tels que les primes de vacances ou de Noël, l'augmentation octroyé pour le temps supplémentaire, certains bénéfices matériels.

Mots-clés: *la charge, le salaire brut, le salaire net, le revenu, des moyens nécessaires, l'exécution de l'obligation.*

OBLIGATION TO SUPPORT – A CHILD'S RIGHT. METHODS OF DETERMINATION AND EXECUTION OF THE OBLIGATION

ABSTRACT

The child maintenance is an obligation that belongs to both parents. It is irrelevant if the parents are living together, are separated, divorced, if the child is from or out of marriage or is an adopted one.

---

* Judecător doctor, Tribunalul Bistrița-Năsăud. E-mail: frentiu_cristina@yahoo.com.

This obligation consists in providing food, housing, clothing, medicines; spiritual needs, providing the necessary means for bringing-up, education, teaching and professional training.

The maintenance obligation can be established during the divorce or in a separate action.

For the parents who are living abroad in the European Union member states, the applicable law regarding the maintenance obligation is determined in accordance with the European Union regulations.

The obligation is established according to the income of the debtor parent and the needs of the child creditor. It is due until the child reaches the age of 18 or if he continues the studies until the completion but no longer than the age of 26.

Mainly, the obligation of maintenance is executed in nature, providing those necessary for living and, as the case, the means for education, teaching and professional training.

Only if the debtor doesn't accomplish his obligation voluntarily, in nature, the court dispose the execution by paying a maintenance allowance, settled in money, in the form of a fixed amount or a percentage of the net monthly income.

If the obligation is established in a percentage, the title has to be sufficiently determined because the notion of "any kind of salary income" can be interpreted in several ways.

That is why the title must show whether gross or net salary is taken into account, if additional payments, such as holiday or Christmas bonuses or payments granted for overtime, and/or some material benefits are also taken into account.

Keywords: *maintenance, gross and net salary, income, necessary means, execution of the obligation.*

1. Aspecte generale

Conform art. 499 alin. (1) C. civ.¹, tatăl și mama sunt obligați, în solidar, să dea întreținere copilului lor minor, asigurându-i cele necesare traiului, precum și educația, învățătura și pregătirea sa profesională.

Obligația de întreținere incumbă deci părinților, fără a deosebi după cum părinții sunt împreună sau separați în fapt, sunt căsătoriți sau divorțați, sunt părinți naturali sau adoptatori.

Întreținerea se datorează identic atât copilului din căsătorie, cât și celui din afara căsătoriei, a cărui filiație a fost stabilită potrivit legii, și celui adoptat.

În cazul copilului din căsătorie ai cărui părinți se gospodăresc împreună, întreținerea se asigură de ambii părinți, în familie.

Dacă părinții locuiesc separat, în sarcina părintelui la care nu locuiește copilul există și poate fi stabilită obligația de întreținere, celălalt părinte la care locuiește copilul asigurându-i zilnic întreținerea.

Odată cu pronunțarea divorțului și stabilirea exercitării autorității părintești, instanța de tutelă stabilește și contribuția fiecărui părinte la cheltuielile de creștere, educare, învățătură, pregătire profesională a copilului.

Întreținerea minorului presupune asigurarea de alimente, locuință, îmbrăcăminte, medicamente, nevoi spirituale, asigurarea mijloacelor necesare pentru creșterea, educarea, învățătura și pregătirea sa profesională.

¹ Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată în M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011, cu modificările și completările ulterioare.

OPINIA COPILULUI ȘI ALTE PROBLEME DE DREPT, CU PRIVIRE SPECIALĂ ASUPRA CAZULUI SORINA

Oana GHIȚĂ*

L'OPINION DE L'ENFANT ET D'AUTRES QUESTIONS DE DROIT, CONCERNANT EN SPÉCIAL LE CAS SORINA

RÉSUMÉ

À partir de l'idée d'une étude juridique relative à l'opinion de l'enfant, on a considéré qu'une méthode efficace de mettre en évidence les aspects importants consisterait dans la référence à un cas pratique, complexe sous l'aspect des questions de droit soulevées, c'est-à-dire le cas de Sorina.

Nous nous référerons seulement aux arguments liés à l'évaluation de l'opinion de l'enfant aussi à l'étape du procès, qu'à l'étape de l'exécution forcée, qui n'a pas existé dans l'espèce. On a essayé d'offrir une réponse à certaines questions actuelles: À quel point doivent les preuves résultant dans l'élimination de l'opinion de l'enfant être concrètes et pertinentes? En matière de l'adoption, l'opinion de l'enfant peut être facultative? Doit l'intérêt supérieur être évalué comme un intérêt immédiat, présent, ou comme un intérêt considéré dans un avenir plus lointain? Quelles conséquences sont produites suite l'opinion de l'enfant en matière de l'exécution forcée? Toutes ces questions sont retrouvées aussi dans le cas de Sorina, qui a suscité un grand intérêt et beaucoup d'émotion ces derniers temps. Or, un autre aspect du droit (comme la science, l'art etc.) est même l'émotion qu'on retrouve en matière des relations de famille, en spécial quand les mineurs sont impliqués.

Mots-clés: *l'opinion de l'enfant, l'adoption, l'exécution forcée, le mineur, le consentement, Sorina, l'audition.*

THE CHILD'S OPINION AND OTHER MATTERS OF LAW, ESPECIALLY REGARDING THE CASE OF SORINA

ABSTRACT

Starting from the idea of a legal study related to the child's opinion, we considered that an efficient method to emphasize the important matters would be by reference to a practical complex case in terms of the questions of law raised, namely the case of Sorina.

We shall only refer to the arguments relating to the appreciation of the child's opinion both in the trial phase and in the enforcement phase, which has not taken place in this case. We have tried to provide an answer to certain current problems: How concrete and relevant should the evidence leading to the removal of the child's opinion be? In the matter of adoption, could the child's opinion be facultative? Should the best interest be considered as immediate, present or as an interest considered in a more distant future? What kind of consequences does the child's opinion generate in the matter of enforcement? All these questions are found in Sorina case, which has

---

* Conferențiar universitar doctor, Facultatea de Drept, Universitatea din Craiova. E-mail: ghita.oana@gmail.com.

raised so much interest and excitement recently. However, another side of the law (as science, art etc.) is even the excitement that we find in the matter of family relationships, especially when minor children are involved.

Keywords: *child's opinion, adoption, enforcement, minor child, consent, Sorina, bearing.*

I. Considerații generale cu privire la opinia copilului

1. Definiție și reglementare

Exprimarea opiniei copilului este garantată la nivel internațional în Convenția cu privire la drepturile copilului¹. De asemenea, Convenția de la Haga asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale (ratificată de România prin Legea nr. 84/1994²), pe lângă faptul că reiterează principiul interesului superior al copilului, la art. 4 condiționează admisibilitatea cererii de adopție de dorințele și părerile copilului, fără a distinge vârsta acestuia.

Cu toate că sunt multe alte texte normative care consacră cele supuse atenției, mai amintim dispozițiile art. 6 din Convenția asupra relațiilor personale care privesc copiii³: „(1) *Un copil considerat conform dreptului intern că are suficient discernământ are dreptul, exceptând cazul în care ar fi în mod evident contrar interesului său superior: - să primească orice informație relevantă; - să fie consultat; - să își exprime opinia.* (2) *Opiniilor și dorințelor, precum și sentimentelor constatate trebuie să li se acorde atenția cuvenită*”.

Art. 8 din Convenția europeană a drepturilor omului, referitor la respectarea vieții private, are drept corespondent art. 7 din Tratatul privind Uniunea Europeană⁴.

Opinia copilului reprezintă o componentă a capacității copilului de a participa activ la realizarea propriilor drepturi reglementate de legislația internă și internațională.

¹ Ratificată de România prin Legea nr. 18/1990, publicată în M. Of. nr. 314 din 13 iunie 2001. Convenția, în art. 12, statuează că: „(1) *Statele părți vor garanta copilului capabil de discernământ dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește, opiniile copilului urmând să fie luate în considerare ținându-se seama de vârsta sa și de gradul său de maturitate.* (2) *În acest scop copilului i se va da, în special, posibilitatea de a fi ascultat în orice procedură judiciară sau administrativă care îl privește, fie direct, fie printr-un reprezentant sau un organism competent, în conformitate cu regulile de procedură din legislația națională*”, iar la art. 14 alin. (3) prevede că: „*Libertatea de a-și manifesta propriile convingeri religioase sau alte convingeri nu poate fi îngăduită decât de restricțiile prevăzute în mod expres de lege și care sunt necesare pentru protecția securității publice, a ordinii publice, a sănătății publice și a bunelor moravuri sau a libertăților și drepturilor fundamentale ale altora*”.

² Publicată în M. Of. nr. 298 din 21 octombrie 1994.

³ Ratificată de România prin Legea nr. 87/2007, publicată în M. Of. nr. 257 din 17 aprilie 2007.

⁴ Pentru mai multe detalii asupra legislației europene, a se vedea O. GHIȚĂ, *Les relations de famille dans l'Union européenne. Terminologie. Legislation. Jurisprudence* (Saarbrücken: Éditions Universitaires Européennes, 2012), pp. 12-16.

DIN NOU DESPRE PRESTAȚIA COMPENSATORIE ȘI DREPTUL LA DESPĂGUBIRI. TRECUT ȘI VIITOR SAU ÎNTRE SANȚIUNE ȘI RECOMPENSĂ

Codruța HAGEANU*

DE NOUVEAU SUR LA PRESTATION COMPENSATOIRE ET LE DROIT À RÉPARATION. LA PASSÉ ET LE FUTUR OU ENTRE LA SANCTION ET LA RÉCOMPENSE

RÉSUMÉ

En Roumanie, la dissolution du mariage par faute exclusive de l'un des époux représente seulement une part insignifiante du contentieux familial, et par conséquent la jurisprudence fait face aux difficultés impliquées par le choix de l'un ou de l'autre des bénéficiaires matériels réglementés pour la situation de la dissolution du mariage par faute exclusive et, en spécial, la possibilité de les confondre, spécialement dans un système de droit où, excepté l'obligation alimentaire, tous les autres aspects ont un caractère de nouveauté absolue. Le fait que ces conséquences du divorce sont nouvelles peut être remarqué dans la doctrine juridique et dans la jurisprudence les approchant confinement, de crainte de ne pas avoir tort, mais aussi dans la société qui ne semble pas être habituée à de telles réparations. Dans le contenu de cette étude, on a essayé d'identifier les situations procédurales où ces demandes peuvent être formulées et on a obtenu une vue d'ensemble analytique de la pratique judiciaire en matière. Finalement, remarquant l'incongruence de la réglementation en matière, on a formulé une proposition de lege ferenda: soit l'unification du fonds des réparations par l'abrogation de l'une de ces institutions, soit l'élimination de la condition que la durée du mariage dissous soit de minimum 20 ans, cette condition étant prévue pour la détermination de la prestation compensatoire.

Mots-clés: *le divorce, la faute exclusive, la prestation compensatoire, le droit à réparation, la pratique judiciaire.*

AGAIN ON THE COMPENSATORY BENEFIT AND THE RIGHT TO COMPENSATION. PAST AND FUTURE OR BETWEEN SANCTION AND REWARD

ABSTRACT

In Romania, the dissolution of marriage by either spouse's exclusive fault represents only a small part of the family disputes, and therefore, the case law encounters the difficulties alleged by the choice of either material benefit regulated for the case of dissolution of the marriage by the exclusive fault and, especially, the possibility of confusion of these, especially in a system of law where, except the obligation to support, all the other aspects are characterized as absolute novelty. The fact that these effects of the divorce are new, can be noticed not only in the legal doctrine and in the case law approaching them with reluctance, for fear of not making mistakes, but also in the society which does not seem to be accustomed to such compensation. Throughout the study, we have attempted to identify the procedural cases in which these applications may be filed and we have made an analytic overview of the judicial practice in the matter. Finally, noticing the inconsistency

---

* Judecător, Tribunalul Sibiu. Conferențiar universitar doctor, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu. E-mail: hageanu.codruta@yahoo.com.

of the regulation in the matter, we filed a proposal of lege ferenda: either the unification of the basis of compensation by repealing one of these institutions, or the removal of the condition that the duration of the dissolved marriage should be of minimum 20 years, a condition provided for the determination of the compensatory benefit.

Keywords: *divorce, exclusive fault, compensatory benefit, right to compensation, judicial practice.*

Soluționarea recentă a unei cereri de încetare sau reducere a prestației compensatorii de către Tribunalul Sibiu¹ ne-a readus în atenție dificultățile presupuse de alegerea unuia sau altuia dintre avantajele materiale reglementate pentru situația desfacerii căsătoriei din culpa exclusivă a unui soț și, mai ales, posibilitatea confuziei între acestea, în special într-un sistem de drept în care, cu excepția obligației de întreținere, toate celelalte prezintă un caracter de noutate absolută. Faptul că aceste efecte ale divorțului sunt noi se observă nu numai în doctrina juridică și în jurisprudență, care le abordează cu rețineră, din teama de a nu greși, dar și în societate, care nu pare a fi deprinsă cu astfel de despăgubiri, desprinse parcă din filmele americane. În practică se observă un apetit destul de scăzut în formularea acestor cereri, mai ales că majoritatea divorțurilor din România se realizează prin acordul soților², astfel că nici nu sunt îndeplinite condițiile legale pentru obținerea prestației compensatorii sau a despăgubirilor prevăzute de art. 388 C. civ., care presupun desfacerea căsătoriei din culpa exclusivă a unuia dintre soți.

Înainte de a prezenta speța menționată mai sus și de a face și un succint examen al practicii judiciare în materie, vom încerca un excurs în tematica divorțului din culpă, excurs realizat cu intenția de a lămuri toate situațiile în care se poate solicita și stabili o prestație compensatorie sau o despăgubire întemeiată pe dispozițiile art. 388 C. pr. civ.

Adoptarea Codului civil s-a realizat în contextul integrării concepției moniste în sistemul dreptului privat român. Cu toate acestea, reformarea în etape a Codului civil și a Codului de procedură civilă a impus ca unele dispoziții de procedură să fie incluse în corpul legii materiale care a precedat adoptarea actului normativ de procedură și, în final, a condus la apariția unor necorelări între acestea, necorelări care vor fi soluționate potrivit normelor de tehnică legislativă.

În primul rând, menționăm că modalitățile în care desfacerea căsătoriei poate avea loc sunt cuprinse în art. 373 C. civ., sub denumirea marginală, greșită,

¹ Trib. Sibiu, s. I civ., dec. civ. nr. 490/2019, nepublicată.

² Conform datelor statistice publicate de Institutul Național de Statistică, în anul 2017 numărul divorțurilor (judiciare sau extrajudiciare) din România a fost de 31.147, în creștere cu 650 de divorțuri față de anul 2016. Dintre acestea, aproape două treimi au fost divorțuri prin acordul părților și doar 15,4% au fost divorțuri judiciare pronunțate din culpa exclusivă a unuia dintre soți. „Divorțul în România în 2017”, disponibil [Online] la adresa <https://calatoriadivortului.ro>, accesat la data de 25 iulie 2019.

CÂTEVA CONSIDERAȚII DE ORDIN PRACTIC ASUPRA DISPOZIȚIILOR ARTICOLULUI 485 DIN CODUL CIVIL

Bogdan IONESCU*

CERTAINES CONSIDÉRATIONS D'ORDRE PRATIQUE RELATIVES AUX DISPOSITIONS DE L'ARTICLE 485 DU CODE CIVIL

RÉSUMÉ

Dans le code civil on retrouve des articles que la doctrine de spécialité a ignorés ou n'a traités qu'en passant. L'article 485 est l'un d'entre eux, et cette étude se propose de lui faire un quelque sorte justice et d'apporter des clarifications relatives à un texte d'une grande profondeur des idées, mais aussi avec de surprenantes influences et applications pratiques. Un texte qui, comme l'armoire du poème de Rimbaud, cache beaucoup de drames, ayant l'intention de dire ses histoires, lorsqu'il ouvre ses grands battants...

Mots-clés: *l'article 485 du Code civil, l'obligation de respect, l'exception de non dignité, l'obligation alimentaire, les frais de l'enterrement.*

CERTAIN PRACTICAL CONSIDERATIONS RELATING TO THE PROVISIONS OF ARTICLE 485 OF THE CIVIL CODE

ABSTRACT

We find in the civil code articles that the doctrine of specialty has ignored or dealt with only en passant. Article 485 is one of these, and this study intends to somehow bring justice and to shed light over a text of great ideational insight, but also with surprising effects and practical applications. A text which, like the cupboard in the poetry of Rimbaud, hides a lot of drama, intending to tell the stories, when it opens the enormous leaves with a crash...

Keywords: *article 485 of the Civil Code, obligation to respect, plea of lack of dignity, obligation to support, funeral expenses.*

[1] Am afirmat-o și cu alte ocazii – legiuitorul național nu a fost niciodată un inovator în materia Dreptului civil, mai exact pe palierul dreptului comun, a aceluși ansamblu de reguli ce alcătuiesc un codice civil. Ideea anterioară nu trebuie privită neapărat într-o „cheie” depreciativă. Să conștientizezi valoarea superioară a operei legislative aparținând altora și să te inspiri din aceasta, ori chiar să o copiezi *ad litteram* (evident, citând și creditând autorii) este până la urmă o atitudine onestă și matură.

---

* Avocat, Baroul Arad. Arbitru, Camera de Comerț, Industrie și Agricultură Arad. Arbitru, Camera de Comerț și Industrie Româno-Germană. Editorialist al prestigiosului portal Universul Juridic. E-mail: av.bogdanionescu@gmail.com.

Art. 485 C. civ. nu face excepție cadrului ideatic de mai sus. În redactarea „**Copilul datorează respect părinților săi indiferent de vârsta sa**”, acesta nu reprezintă altceva decât o traducere aproape fidelă a art. 597 C. civ. Q. (*L'enfant, à tout âge, doit respect à ses père et mère*).

[2] *Prima facie*, evocatul articol, deși admirabil prin concepția pe care o îngemănează, pare să fie unul pur decorativ, de panoplie. Ce contencios ar putea el să nască și, până la urmă, ce consecințe practice, ce sancțiuni juridice concrete ar putea să atragă în caz de încălcare? Copilul care nesocotește obligația de respect datorată părinților săi poate să fie într-adevăr găsit responsabil juridicește? Sunt întrebări cărora vom încerca să le găsim răspunsuri, iar dacă veți avea răbdarea de a parcurge întregul studiu, suntem convingși că veți rămâne plăcut surprinși de inflexiunile și conexiunile acestui art. 485 C. civ.

[3] Respectul datorat de către copii părinților lor reprezintă un concept încărcat de profunde considerații de ordin religios și moral. Chiar a cincea poruncă (din Decalog – în învățătura iudaică, dar și în cea ortodoxă) este deschisă prin următoarea formulare: „*Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta (...)*”.

Într-o exprimare laconică, normele/regulile religioase, morale și cele juridice sunt toate norme sociale. Cu toate că aceste norme/reguli prezintă și unele elemente comune, ceea ce le deosebește principalmente, într-o manieră chiar radicală, este că doar norma/regula de drept (juridică) este obligatorie, de maniera în care doar aceasta poate să fie impusă la nevoie prin forța constrângerii statale, adică *manu militari*.

Nu este deloc heteroclit ca o normă religioasă (chiar din Decalog) să devină o normă juridică. Exemplul cel mai la îndemână este: „*Să nu uciți*” (porunca a VI-a), „transpusă” în art. 188-192 C. pen.

Ideea esențială pe care dorim să o transmitem aici este că deși datoria copiilor de a-și respecta părinții a reprezentat *ab origine* o datorie religioasă și morală, aceasta a fost ulterior „absorbită” (și) de către Dreptul național, în art. 485 C. civ., devenind astfel o datorie/obligație juridică. Altfel spus, norma/regula religioasă și morală a devenit normă/regulă juridică, cu toate consecințele și efectele de aici izvorâte¹.

¹ Anumite reguli religioase sunt în egală măsură reguli juridice: „Să nu furi”. De asemenea, anumite reguli morale sunt sancționate de către drept: un act juridic poate să fie anulat pentru cauză imorală. Cu toate acestea, regulile religioase sau morale nu sunt norme juridice. De pildă, religia catolică interzice divorțul, în timp ce acesta este admis de către legea franceză (și română – n.n.). Legea franceză (și română – n.n.) interzice poligamia, în timp ce religia islamică o permite. Morala dezaproabă faptul de a achiziționa un bun pentru un preț inferior valorii sale, în timp ce dreptul nu recunoaște decât în mod excepțional leziunea. Dacă poate avea loc o confuzie între diferitele reguli, va trebui să constatăm o specificitate a dreptului: neutralitatea sa. Într-adevăr, dreptul are facultatea de a absorbi toate celelalte reguli sociale (regula morală care prescrie de a nu fi orgolios poate deveni o regulă juridică), în timp ce contrariul nu este adevărat (art. 524 C. civ. fr., potrivit căruia porumbeii din porumbărie sunt imobile prin destinație, nu va putea niciodată

COPILUL, UN DAR SAU UN DREPT?

Lucia IRINESCU*

L'ENFANT, UN DON OU UN DROIT?

RÉSUMÉ

Est-ce qu'on peut discuter «d'un droit relatif à un enfant»? Mais d'un «droit de reproduction»? Surtout, si la réponse est affirmative, à quelles personnes pouvons-nous reconnaître de tels droits? A toute personne physique, quel que soit son sexe et état civil? L'enfant est un don du Ciel ou un simple objet du désir d'une personne, un «objet de droits»?

Mots-clés: *la reproduction humaine assistée médicalement avec un tiers donneur, la détermination de la filiation, la maternité, la paternité, la vie de famille.*

THE CHILD, A PRESENT OR A RIGHT?

ABSTRACT

Can we talk about a “right regarding a child”? What about a “reproductive right”? And if the answer is affirmative, to whom can we acknowledge such rights? To any natural person, no matter the gender and the marital status? The child is a Godsend or a simple object of a person's wish, an “object of rights”?

Keywords: *medically assisted human reproduction with a third party donor, determination of filiation, maternity, paternity, family life.*

În loc de introducere

„DOMNUL i s-a arătat lui Avraam lângă stejarii lui Mamre, pe când acesta stătea la intrarea cortului său, în căldura zilei. La un moment dat, Avraam și-a ridicat privirea și a văzut trei bărbați stând în apropierea sa... În timp ce ei mâncau, Avraam stătea lângă ei, sub copac. Ei l-au întrebat:

– Unde este Sara, soția ta?

– Acolo, în cort, a răspuns el. Apoi Unul dintre ei a spus:

– La anul, pe vremea aceasta, Mă voi întoarce din nou la tine, iar Sara, soția ta, va avea un fiu.

Sara asculta la intrarea cortului care era în spatele Lui. Avraam și Sara erau bătrâni, înaintați în vârstă, iar Sara trecuse de vârsta când putea avea copii. De aceea Sara a râs în sine ea, zicând: «Acum că am îmbătrânit, iar stăpânul meu este bătrân, să mai am plăcerea aceasta?» DOMNUL l-a întrebat pe Avraam:

– De ce a râs Sara, zicând: «Să am într-adevăr un copil acum când sunt bătrână?»

Este ceva prea greu pentru DOMNUL? La anul, pe vremea aceasta, Mă voi întoarce la tine, iar Sara va avea un fiu.

---

* Conferențiar universitar doctor, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. E-mail: lirinescu@yahoo.com.

*Dar Sara – pentru că se temea – a negat zicând:
– Nu am răs.
– Ba da, ai răs! a răspuns El.”*

Geneza 18:1-15

1. O lume nouă. Copiii în eprubetă

O știre mi-a atras la un moment dat atenția: Ministerul Sănătății lansează Subprogramul de fertilizare *in vitro* și embriotransfer în scopul îmbunătățirii sănătății reproducerii. Programul se adresează cuplurilor infertile care nu au reușit să obțină o sarcină, în mod natural, fără a folosi metode contraceptive, timp de 1 an, sau celor cărora le-a fost pus un diagnostic de afecțiune incompatibilă cu reproducerea pe cale naturală, de către un medic specialist în probleme de fertilitate¹.

Fiirec, prima întrebare a fost legată de necesitatea acestui program. Din punct de vedere statistic, chiar dacă subprogramul Ministerului Sănătății nu a fost perceput niciodată ca perfect de către cei care au avut nevoie de el, din 2011 încoace, la acest program apelează anual câteva sute de cupluri cu probleme de fertilitate și s-au născut, în total, în jur de 1.000 de copii. O altă întrebare este legată de existența unui cadru legislativ adecvat. Dată fiind necesitatea unui astfel de program, ar trebui ca legislativul să vină în întâmpinarea unui asemenea demers și să ofere soluții juridice fiabile și concrete pentru persoanele care nu pot concepe.

Deși în art. 447 C. civ. se stipulează că regimul reproducerii umane asistate medical cu terț donator va face obiectul unei legi speciale, până în prezent, în România, procedurile și tehnicile privind reproducerea umană asistată medical nu sunt reglementate legal, motiv pentru care, de-a lungul timpului, au apărut situații de ordin medical și etic a căror rezolvare necesită elaborarea unui act normativ specific.

Încercări de reglementare au mai fost, însă acestea au rămas la stadiul de proiect legislativ². Toate aceste proiecte și-au propus să contureze cadrul juridic

¹ Pentru detalii, a se vedea old.ms.ro. Subprogramul Ministerului Sănătății a fost înființat în urma campaniei de advocacy a ONG-ului *SOS Infertilitatea*. Procedura de fertilizare *in vitro* și embriotransfer se aplică la un număr limitat de cupluri selectate pe baza îndeplinirii cumulative a următoarelor criterii de eligibilitate: cuplu steril, definit drept cuplul conjugal care nu a avut capacitatea de a se reproduce fără a folosi mijloace anticoncepționale timp de 2 ani de viață conjugală; cuplu căsătorit de cel puțin 2 ani; cel puțin unul dintre membrii cuplului are cetățenie română, cu domiciliul stabil în România; cel puțin unul dintre membrii cuplului are calitatea de asigurat în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate de cel puțin 2 ani; niciunul dintre membrii cuplului nu are copil în viață; cuplu autolog (se exclude donarea de ovocite, de spermă sau mama surrogat); vârsta femeii cuprinsă între 24-40 de ani; indexul de masă corporală al femeii cu valori cuprinse între 20-30;

² Proiectul de Lege privind reproducerea umană asistată medical cu terț donator PL-x nr. 63/2012, disponibil [Online] la adresa http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?idp=12651 <http://www.cdep.ro/pls/proiecte>, accesat la data de 29 iulie 2019.

DESPRE PREVIZIBILITATE ÎN COOPERAREA CONSOLIDATĂ. DE LA ROMA III LA REGIMURI MATRIMONIALE ȘI PARTENERIATE ÎNREGISTRATE

Călina JUGASTRU*

SUR LA PRÉDICTIBILITÉ DANS LA COOPÉRATION CONSOLIDÉE. DE ROME III AUX RÉGIMES MATRIMONIAUX ET AUX PARTENARIATS ENREGISTRÉS

RÉSUMÉ

Les trois formes consolidées dans le domaine des relations familiales datent des années 2010 et 2016. Si Rome III (2010) est dédié aux conflits de lois, les Règlements «régimes matrimoniaux» et «partenariats enregistrés» (2016) approchent la loi applicable et aussi la compétence juridictionnelle et l'efficacité des jugements étrangers.

La prédictibilité est l'exigence déclarée dans le préambule de chaque Règlement, et les instruments de son application concrète sont définis en 2010 et cristallisés en 2016. Il y a aussi des notes communes et des éléments de différence, le législateur entendant à s'adapter au caractère spécifique des institutions (mariage, partenariat civil), pour identifier les solutions optimales, sur les deux paliers examinés (loi applicable, juridiction internationale). Les aspects les plus intéressants du matériel de la prédictibilité sont associés à l'autonomie de volonté et aux facteurs de liaison, ayant le rôle de garantir et de consolider la prédictibilité dans le circuit juridique transfrontalier. L'analyse vise les conflits de loi et la juridiction, dans chacune des matières présentes en formes consolidées: des procédures matrimoniales internationales, des régimes matrimoniaux, des effets patrimoniaux des partenariats enregistrés.

Mots-clés: *la coopération judiciaire, Rome III, le Règlement (UE) 2016/1103, le Règlement (UE) 2016/1104, les conflits de lois, la juridiction internationale, la prédictibilité, des instruments de réalisation.*

ABOUT PREDICTABILITY IN THE CONSOLIDATED COOPERATION. FROM ROME III TO MATRIMONIAL REGIMES AND REGISTERED PARTNERSHIPS

ABSTRACT

Those three consolidated forms in the field of family relationships date back to the years 2010 and 2016. If Rome III (2010) is dedicated to the conflicts of laws, the Regulations "matrimonial regimes" and "registered partnerships" (2016) approach both the applicable law, and the jurisdiction and the efficiency of foreign judgements.

Predictability is the exigence declared in the recitals of each Regulation, and the tools of its materialization are outlined in 2010 and stabilized in 2016. There are common notes and difference elements, as the legislator understands to adapt to the specific nature of the institutions (marriage, civil partnership), in order to identify optimal solutions, on both examined pillars (applicable law, international jurisdiction). The most interesting aspects of the predictability tool

---

* Profesor universitar doctor, Facultatea de Drept, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu.
E-mail: calinafeliciajugastru7@gmail.com.

are associated to the autonomy of will and to the connecting factors, whose part is to ensure and consolidate the predictability in the cross-border legal circuit. The analysis aims at the conflicts of law and jurisdiction, in each matter present in the consolidated forms: international matrimonial procedures, matrimonial regimes, patrimonial effects of the registered partnerships.

Keywords: *judicial cooperation, Rome III, Regulation (EU) 2016/1103, Regulation (EU) 2016/1104, conflicts of laws, international jurisdiction, predictability, achievement tools.*

I. Roma III – „Regimuri matrimoniale” – „Parteneriate înregistrate”

Preocupările europene pentru relațiile de familie sunt intense, în anii din urmă, odată cu expansiunea instituțiilor, schimbările de mentalități și legiferările noi, destinate a pune în acord jurisprudența obligatorie cu realitatea națională. Orice demers de prefacere a instituțiilor are o sorginte complicată, tributară unor factori care, probabil priviți în mod izolat, nu ar conduce la același rezultat. Încheierea și desfacerea căsătoriei¹, răspunderea părintească, raporturile patrimoniale de cuplu sunt doar câteva probleme care, departe de a fi statice, generează constant perspective care îndeamnă la reflecție și, uneori, la reconsiderarea chestiunilor care păreau „așezate”.

Uniformizarea legislativă regională este o provocare ce nu va acoperi niciodată întreaga arie a problemelor unui domeniu anume. Nu neapărat pentru că statele ar opune rezistență la crearea dreptului comun european (al familiei, al insolvenței, al bunurilor etc.). Însă specificul național și „mica suveranitate” (în contextul integrării europene) rămân repere importante în elaborarea normelor uniforme sectoriale.

Conservator și vast în reglementări, domeniul raporturilor de familie ten-tează constant legiuitorul european, care, începând cu 2003, a pășit pe calea regulamentelor europene. O serie de avantaje pledează pentru preferința față de regulamente, în detrimentul directivelor. Între acestea, aplicarea directă în dreptul statelor membre este argumentul care contribuie nu numai la celeritate (nemai-fiind necesară o lege de transpunere), dar și la edificarea unui drept uniform al raporturilor de familie transfrontaliere. Construcția dreptului internațional privat european al familiei ar fi completă (sub aspectul participanților la cooperarea judiciară) dacă toate regulamentele în materie ar fi agreeate de către statele membre. Cele trei forme consolidate existente la acest moment nu au aplicabilitate în

---

¹ Căsătoria reprezintă baza familiei și „generează între cei care o încheie, raporturi multiple și complexe, de diferite naturi, dintre care numai unele fac obiectul reglementării juridice” [AL. BACACI, *Raporturile patrimoniale în dreptul familiei* (București: Hamangiu, 2007), p. 3]. Căsătoria are următoarele caractere: este un act civil (laic); este un act solemn; se încheie în scopul întemeierii unei familii [a se vedea AL. BACACI, V.-C. DUMTRACHE, C.C. HAGEANU, *Dreptul familiei* (în reglementarea noului Cod civil, București: C.H. Beck, 2012, pp. 17-18).

**MATRIMONIO DE MENOR DE 16 AÑOS –
NULIDAD O ANULACIÓN
LEY 13.811/2019**

Rolf MADALENO*

RESUMEN

Atento al movimiento de combate a la pedofilia que ocurre en todo el mundo occidental, también la legislación brasileña prohibió el matrimonio de menor de 16 años, estableciéndose la discusión doctrinal si este matrimonio de menor de 16 años, una vez realizado, generaría el efecto de nulidad o de anulación, cuya discusión se hace relevante por la ocurrencia o no, de los plazos de prescripción extintiva de la posibilidad de convalidar un matrimonio legalmente prohibido.

Palabras clave: *matrimonio, menor de 16 años, consentimiento, madurez conyugal, efectos del matrimonio.*

**MARRIAGE OF THE MINOR UNDER THE AGE
OF 16 YEARS – NULLITY OR ANNULMENT
LAW NO. 13.811/2019**

ABSTRACT

In view of the fight against pedophilia that exists throughout the Western world, the Brazilian legislator banned the marriage of a minor under the age of 16, incorporating the doctrinal discussions about the marriage of a minor under the age of 16, which, once perfected, would generate the effects of the absolute or of the relative nullity, the discussion of which is relevant by the occurrence or not of the extinctive prescription regarding the possibility of validating a legally prohibited marriage.

Keywords: *marriage, 16 year old minor, consent, marital maturity, effects of the marriage.*

1. Introducción

Para comprender mejor la Ley 13.811 del 12 de marzo de 2019, que atribuyó nueva redacción al artículo 1.520 del Código Civil y prohibió el matrimonio, en cualquier caso, de quien no alcanzó la edad núbil mínima de los 16 años de edad (CC, art. 1517) con el consentimiento expreso de los padres o tutores legales, eso mientras no haya alcanzado la mayoría de edad civil de los 18 años (Código Civil, art. 5º), debiendo tenerse en cuenta que las personas sólo pueden casarse por decisión propia a partir de los 18 años de edad.

---

* Abogado actuante en Derecho de Familia y Derecho de Sucesiones. Profesor de Derecho de Sucesiones en el Posgrado de laRUC/RS (Pontificia Universidade Católica do Rio Grande do Sul), Brasil. Director Nacional y socio fundador del Instituto Brasileiro de Direito de Família (IBDFAM). Socio de la AIJUDEFA. Mestre en Proceso Civil por la PUC/RS. Autor de libros [por ejemplo: *Direito de família*, 9ª ed., Forense, Rio de Janeiro, 2019 (autor único); *Manual de direito de família*, 2ª ed, Forense, Rio de Janeiro, 2019 (autor único); *Síndrome da alienação parental. Importância da detecção. Aspectos legais e processuais*, 5ª ed., Forense, Rio de Janeiro, 2018 (con A.C. Carpes Madaleno)] y ponente. E-mail: rolfnadaleno@terra.com.br.

Mientras no alcancen la madurez civil de los 18 años de edad, el legislador fijó la edad mínima en 16 años, con el consentimiento de los progenitores, o de los representantes legales, pero este consentimiento también puede ser suplido por el juez, si él entiende ser injusta la denegación de los padres o responsables (CC, art. 1.1519), que pueden incluso revocar la autorización concedida hasta la celebración de las bodas (CC, art. 1.1518).

Por lo tanto, dos personas pueden casarse con 16 años completos, siempre y cuando que sean autorizadas por ambos progenitores, o por sus representantes legales, mientras no se haya alcanzado la mayoría de edad civil, salvo que los novios hayan sido emancipados (Enunciado 512 de la V Jornada de Derecho Civil).

Si el matrimonio de los menores de 16 años es judicialmente provisto, será celebrado por el régimen obligatorio de la separación de bienes (CC, art. 1.641, III), lo que no impide que los cónyuges alteren su régimen de bienes al alcanzar la mayoría de edad civil, o que invoquen la Súmula 377 del STF.

Sin embargo, aunque la edad mínima para casarse fuera y siga siendo la de los 16 años, el artículo 1.520 del Código Civil reconociendo como dos excepciones para el matrimonio de estas personas menores de 16 años de edad el hecho de evitar la imposición o cumplimiento de la pena penal o en caso de embarazo, pues cualquier matrimonio realizado fuera de estas dos excepciones estaba terminantemente prohibido, y desde la promulgación de la Ley 13.811/2019 sigue prohibido y no más cuenta con excepciones.

La primera de las excepciones ya había sido superada por la Ley 11.106/2005, que alejó la extinción de la punibilidad en los casos de violación presumida (CP, artículos 107, VII y VIII) y luego con la edición de la Ley 12.015/2009, que introdujo la figura penal de la violación de personas vulnerables (CP, art. 217-A), y prohibió el matrimonio de la persona menor con el autor del crimen de violación, que pasó a ser tratado como una acción penal incondicional (CP, art. 225, párrafo único), dejando el matrimonio de servir como una forma tácita de perdón del crimen¹.

Desde que el acto de casarse dejó de perdonar la imposición o el cumplimiento de la pena criminal de quien había mantenido relación sexual con menor de 14 años de edad (CC, artículo 1.520), permanecía sólo la segunda y última excepción del artículo 1.520 del Código Civil, que todavía permitía el matrimonio de menor de 16 años resultante de embarazo.

Este fue el objetivo atacado por la Ley 13.811/2019, cuya justificación externada por la diputada federal Laura Carneiro en su anteproyecto de ley que buscaba conferir nueva redacción al artículo 1.520 del Código Civil, y suprimir, como suprimió la Ley 13.811/2019, las excepciones legales del matrimonio infantil de personas menores de 16 años.

---

¹ F. TARTUCE, *Manual de Direito Civil. Volume único* (3ª edición, São Paulo: Método, 2013), p. 1072.

LAS COMPENSACIONES ECONÓMICAS EN EL DERECHO ARGENTINO. CRITERIOS JURISPRUDENCIALES

Leandro Martín MERLO*

RESUMEN

Las compensaciones económicas tienen como finalidad reestablecer el desequilibrio patrimonial existente entre los ex cónyuges o ex convivientes a causa del vínculo que los ha unido y de la ruptura del mismo. Configuran una categoría autónoma, distinta de la prestación alimentaria y de las indemnizaciones reparatorias de daños.

En este trabajo se sintetizan los supuestos de procedencia y efectos de la compensación económica en el derecho argentino y se reseña el estado actual de la jurisprudencia.

Al momento de fijarse una compensación económica, además de los criterios matemáticos, contables, financieros, valoraciones subjetivas, debe prevalecer en el Juez un criterio que se enmarque dentro del principio de la piedad familiar.

Palabras clave: *compensación económica, disolución del matrimonio y la unión convivencial, desequilibrio patrimonial, fijación de la compensación, piedad familiar.*

THE ECONOMIC COMPENSATIONS IN ARGENTINE LAW. JURISPRUDENTIAL CRITERIA

ABSTRACT

The purpose of economic compensation is to reestablish the imbalance that exists between ex spouses/ex partners as a result of their marital or domestic/civil partnership breakdown. They set up an autonomous category, different from the maintenance benefit or compensation reparations for damages.

This paper summarizes the assumptions of origin and effects of economic compensation in Argentine law and reviews the current status of jurisprudence.

When setting a fiscal compensation, the subjective judgments must also be taken into consideration in addition to the mathematical, accounting and financial aspects considered by the Judge; the criteria of which is bound within the principle of family piety.

Keywords: *economic compensation - marital or domestic/civil partnership breakdown - imbalance - compensation setting - family piety.*

---

* Abogado (Universidad de Buenos Aires); Especialista en Derecho de Familia (Universidad de Buenos Aires); Profesor Adjunto en Derecho de Familia y Sucesiones en Universidad de Buenos Aires y Universidad Abierta Interamericana; Codirector „Revista de Familia y Sucesiones” I.J. Editores; Coordinador de la Revista de „Familia, Sucesiones y Bioética” de Erreius; Miembro del Instituto de Derecho de Familia del Colegio de Abogados de la Capital Federal; Coordinador del Seminario Permanente de Investigación en Bioética, del Instituto Gioja, de la Facultad de Derecho de la Universidad de Buenos Aires; Miembro del Seminario sobre Investigación del Derecho de la Persona Humana, Familia y Sucesiones del Instituto Gioja, de la Facultad de Derecho de la Universidad de Buenos Aires. E-mail: leandro@leandromerlo.com. Contacto web: www.leandromerlo.com.

1. Introducción

El Código Civil y Comercial de la Nación Argentina (en adelante CCCN), fue aprobado por la ley N° 26.994, promulgado mediante el dictado del Decreto 1795/2014 del 7/10/2014 y entró en vigencia el 1/8/2015.

Dicho cuerpo normativo flexibilizó el régimen legal imperativo que existía hasta ese momento que sólo permitía un único régimen patrimonial del matrimonio¹, mediante la inclusión de dos regímenes matrimoniales, el de comunidad y el de separación, incluyendo con el nombre de „compensaciones económicas” a las prestaciones compensatorias o pensiones compensatorias que ya existían en el derecho francés y español.

Las compensaciones económicas tienen como finalidad reestablecer el desequilibrio patrimonial existente entre los ex cónyuges o ex convivientes a causa del vínculo que los uniera y de la ruptura del mismo.

Así, como efecto del divorcio, el CCCN establece: „El cónyuge a quien el divorcio produce un desequilibrio manifiesto que signifique un empeoramiento de su situación y que tiene por causa adecuada el vínculo matrimonial y su ruptura, tiene derecho a una compensación” (Art. 441).

A su vez, como efecto de la ruptura de la unión convivencial, el CCCN dispone: „Cesada la convivencia, el conviviente que sufre un desequilibrio manifiesto que signifique un empeoramiento de su situación económica con causa adecuada en la convivencia y su ruptura, tiene derecho a una compensación” (Art. 524).

En este trabajo sintetizamos los supuestos de procedencia y efectos de la compensación económica en el derecho argentino² y reseñaremos el estado actual de la jurisprudencia a tres años y medio de la vigencia del CCCN.

2. Naturaleza jurídica de la compensación económica

Distintas posturas se han esbozado respecto la naturaleza jurídica de la compensación económica.

En los fundamentos del CCCN se enuncia que la compensación encuentra su justificación en el principio de solidaridad familiar, y que „presenta alguna semejanza con otras instituciones del derecho civil, como los alimentos, la

---

¹ El régimen vigente hasta Agosto de 2015 era el régimen de comunidad de ganancias, denominado así por la mayoría de la doctrina. También llamado por algunos autores, como C.H. VIDAL TAQUINI [*El régimen de bienes en el matrimonio* (Buenos Aires: Ed. Víctor de Zavallía, 1971), p. 219], – con quien coincidimos – de separación con participación en las ganancias. Fue mayormente llamado „sociedad conyugal” por ser esa la definición del propio código derogado.

² Tema que hemos desarrollado en extenso en: J.C. BERBERE DELGADO, L.M. MERLO, „*Régimen legal de las compensaciones económicas*”, (2016) 11 *Temas de Derecho de Familia, Sucesiones y Bioética*, Erreius Online, Cita digital: IUSDC284853A.

PARTENERIATELE ÎNREGISTRATE. ÎNTRE REALITATE ȘI DEZIDERAT LEGISLATIV ȘI SOCIAL

Carmen Oana MIHĂILĂ*

PARTENARIATS ENREGISTRÉS. ENTRE RÉALITÉ ET ASPIRATION LÉGALE ET SOCIALE

RÉSUMÉ

L'évolution des relations humaines a conduit à des partenariats civils en tant que forme alternative de cohabitation. Par conséquent, dans de nombreux pays européens, la relation entre deux personnes qui vivent ensemble, quel que soit leur sexe, a été reconnue légalement. De plus, dans certains pays, ces partenariats ont presque les mêmes effets qu'un mariage. Que d'autres pays européens soient ou non prêts à réglementer de tels partenariats, il est important que l'institution du mariage ne soit pas menacée.

Mots-clés: *partenariats enregistrés, contrat, mariage, concubinage, vie de famille, couple de même sexe.*

REGISTRED PARTNERSHIPS. BETWEEN REALITY AND LEGISLATIVE AND SOCIAL DESIDERATE

ABSTRACT

The evolution of human relationships has led to civil partnerships as an alternative form of cohabitation. Therefore, in many European countries the relationship between two people who live together, regardless of their gender, received legal recognition. Moreover, in some countries these partnerships have almost the same effects as a marriage. Whether or not other European countries are prepared to regulate such partnerships, it is important in the end that the marriage institution should not be endangered.

Keywords: *registered partnerships, contract, marriage, concubinage, family life, same-sex couple.*

Introducere

„Familia și problemele sale au reprezentat un obiectiv central de reflecție și analiză umană încă din cele mai străvechi timpuri”¹.

Tradiția care valorizează familia și căsătoria între un bărbat și o femeie se opune libertății sexuale și conceptului homosexualității. Aceste practici sunt

---

* Lector universitar doctor, Facultatea de Drept, Departamentul de Drept și Științe Administrative, Universitatea din Oradea, Oradea. Adresa de corespondență: Carmen Oana Mihăilă, Facultatea de Drept, Universitatea din Oradea, str. Bld. Gen. Magheru, nr. 26, Oradea, România. E-mail: omihaila@uoradea.ro.

¹ B.D. MOLOMAN, L.-C. URECHE, *Noul Cod civil. Cartea a II-a. Despre familie. Art. 258-534. Comentarii, explicații și jurisprudență* (București: Universul Juridic, 2016), p. 29.

considerate a fi destabilizatoare ale unei căsătorii tradiționale². De aceea complexitatea relațiilor de acest fel, cel puțin din punct de vedere sociologic, duce la multe întrebări și dileme, unele dintre ele referindu-se la modalitățile de creștere și educare a unui copil sau la adopție³. Legătura maritală heterosexuală este cunoscută drept fundamentul ordinii sociale care „civilizează” oamenii prin canalizarea dorințelor sexuale într-o recompensă reproductivă, care are drept scop stabilizarea cuplului⁴. Pe de altă parte, căsătoria homosexuală⁵ este văzută ca o uniune care subminează normele și practicile tradiționale și este asociată cu monogamia maritală și cu lipsa de procreare. Aceste uniuni între persoane de același sex reprezintă clar o provocare fundamentală pentru instituția căsătoriei, mai ales în statele cu viziune tradițională și religioasă. Cu toate acestea, în secolul al XXI-lea, căsătoriile între persoane de același sex sunt o realitate ce nu poate fi negată⁶.

² A.I. GREEN, „*Queer Unions: Same-Sex Spouses Marrying Tradition and Innovation*”, (2010) 35/3 *Canadian Journal of Sociology* 399, p. 400.

³ M. TEACĂ, „*Adoption – Normative regulation from historical perspective. The problem of adoption in homosexual couples?*”, (2018) 1 *Fiat Iustitia* 293, pp. 293-300.

În cuprinsul Recomandării Comitetului de Miniștri din 31 martie 2010 [Recommendation CM/Rec(2010)5 of the Committee of Ministers to member states on measures to combat discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity], se arată că *deciziile în privința adopției de copii vor fi luate de statele membre numai dacă prevalează interesul superior al copilului. Statele membre a căror legislație permite adopția copiilor de către persoane celibatate trebuie să garanteze această posibilitate, fără discriminare pe motiv de orientare sexuală sau identitate de gen.*

Olanda, Belgia, Spania, Norvegia, Suedia sunt câteva dintre statele care permit persoanelor de același sex căsătorite să adopte copii.

În Cauza *X și alții c. Austriei*, CEDO, nr. 19010/07, 19 februarie 2013, Curtea reafirmă faptul că *diferența de tratament dintre cuplurile formate din persoane de același sex și cuplurile formate din persoane de sex diferit ridică probleme deosebite, iar în ceea ce privește adopția de către o persoană homosexuală singură, că un stat care consacră un drept excedând obligațiile sale obișnuite în temeiul art. 8 din Convenție nu poate aplica acel drept într-o manieră discriminatorie în sensul art. 14.*

⁴ J. DOBSON, *Marriage under Fire: Why We Must Win This Battle* (Oregon: Multnomah Books, 2004), *apud* A.I. GREEN, *op. cit.*, p. 404.

⁵ „*Reprezintă recunoașterea socială, culturală, și juridică ce reglementează relația și conviețuirea (traiul în comun) a două persoane de același sex, având aceleași condiții și efecte existente ca și căsătoriile încheiate între persoane de sex opus*” [B.D. MOLOMAN, *Căsătoria civilă și religioasă în dreptul român* (București: Universul Juridic, 2009), pp. 200-201].

⁶ Olanda a fost primul stat care a legalizat în anul 2001 *căsătoriile între persoane de același sex*, fiind urmată de Belgia în 2003, Canada și Spania în 2005, Africa de Sud în 2006, Norvegia și Suedia în 2009, Argentina, Islanda și Portugalia în 2010, Danemarca în 2012. În Europa, căsătoriile între persoane de același sex mai sunt recunoscute în Franța – 2013, Brazilia, Uruguay, Noua Zeelandă, Slovacia – 2013, Regatul Unit – 2013/2014 – Anglia, Scoția, Țara Galilor, Guineea Franceză – 2013 (în momentul în care Franța a recunoscut căsătoriile între persoanele de același sex), Irlanda, Luxemburg, Puerto Rico – 2015, Italia, Columbia, Groenlanda – 2016, Germania, Finlanda, Bermuda, Australia, Malta – 2017, Austria – 2019, SUA (de ex.: Massachusetts – 2004, New York – 2011, iar prin decizia din 2015 s-a legalizat la nivel federal căsătoria gay).

Căsătoriile între persoane de același sex *nu* sunt recunoscute în Albania, Azerbaidjan, Bosnia, Kazakhstan, Armenia, Belarus, Bulgaria, Estonia, România, Moldova, Monaco, Rusia, Serbia,

ROLUL ȘI FUNCȚIILE AUTORITĂȚII TUTELARE ÎN PROTEJAREA PERSOANELOR VULNERABILE. SIMPLU APENDICE AL ORGANELOR JUDICIARE SAU INSTITUȚIE CU ROL PROPRIU*

Bogdan Dumitru MOLOMAN**

LE RÔLE ET LES FONCTIONS DE L'AUTORITÉ TUTÉLAIRE RELATIVES À LA PROTECTION DES PERSONNES VULNÉRABLES. UNE SIMPLE ANNEXE DES ORGANES JUDICIAIRES OU UNE INSTITUTION AYANT SON PROPRE RÔLE?

RÉSUMÉ

Conformément au Code civil, l'Autorité Tutélaire a un rôle important relatif à la protection de certaines catégories de personnes vulnérables – les mineurs [la réalisation des enquêtes (psycho)sociales, la mise sous tutelle et la désignation de tuteurs], les personnes âgées [leur accompagnement devant les notaires publics pour la conclusion des contrats de rente] et/ou des personnes soumises à l'injonction [des attributions relatives à l'exercice de la tutelle concernant les biens de ces personnes ou, selon le cas, concernant la surveillance de la manière de laquelle le tuteur gère les biens respectifs].

L'importance de l'Autorité Tutélaire est significative, compte tenu de ses attributions prévues dans la loi de façon exhaustive et expresse.

Mots-clés: *L'Autorité Tutélaire, l'enquête (psycho)sociale, la mise sous tutelle, la jonction, le Code civil.*

ROLE AND FUNCTIONS OF THE GUARDIANSHIP AUTHORITY IN PROTECTING VULNERABLE PERSONS. A SIMPLE APPENDIX OF THE JUDICIAL BODIES OR INSTITUTION WITH ITS OWN ROLE?

ABSTRACT

Under the influence of the New Civil Code, the tutelary authority has played and plays an important role in the protection of vulnerable persons – minors (conduct of psychosocial investigations, establishing guardianship and appointment of curators), elderly persons (assisting them in front of the public notary at the issue of annuity maintenance contracts) and/ or persons under judicial interdiction (responsibilities relating to the exercise of guardianship on the assets of these persons, or as the case, regarding the supervision of the way the tutor manages the assets).

---

* Având în vedere practica neunitară existentă atât la nivelul autorităților tutelare, cât și al instanțelor judecătorești, considerăm că readucerea, într-o formă modificată și actualizată, în atenția practicienilor a studiului publicat în anul 2014 [B.D. MOLOMAN, „*Considerații privind competența Autorității Tutelare sub auspiciile noilor reglementari legale*”, (2014) 7 *Pandectele Române* 59, pp. 59-78] este de bun augur.

** Consilier superior, Compartimentul Autoritate Tutelară [Direcția Administrație Publică, Juridic] din cadrul Primăriei Municipiului Bistrița. E-mail: molomanboby@yahoo.com.

The importance of tutelary authority is an overwhelming one, give its powers, completeness and expressly stipulated in law.

Keywords: *tutelary authority, psychosocial investigation, the guardianship, guardianship, judicial interdiction, the Civil Code.*

1. Considerații introductive

Prezentul studiu apare într-un context în care abundența legilor și modificarea lor continuă nu conferă timpul necesar pentru a permite destinatarilor să-și adapteze conduita și își propune să contribuie la asigurarea certitudinii și siguranței în ceea ce privește competențele Autorității Tutelare organizate la nivelul fiecărei unități administrativ-teritoriale.

Activitatea desfășurată cu abnegație în cadrul Autorității Tutelare m-a determinat să analizez în cuprinsul articolului competența acesteia, în condițiile în care, încă de la intrarea în vigoare a Codului civil, a suferit mici transformări.

Așa cum s-a stipulat în doctrină¹, sintagma „autoritate tutelară” poate desemna, în primul rând, o funcție socială – ansamblu de atribuții ținând de dreptul familiei –, iar, în al doilea rând, un organ al administrației publice care îndeplinește această funcție. Încredințarea funcției de autoritate tutelară primarului și, după caz, viceprimarului, secretarului sau altor persoane din cadrul aparatului propriu al primarului relevă importanța pe care statul român o acordă ocrotirii minorilor și altor categorii de persoane care necesită o protecție sporită.

Sub cupola vechiului Cod al familiei², actualmente abrogat³, noțiunea de autoritate tutelară era utilizată în secțiunea privitoare la tutela minorului (art. 113-141), precum și în alte articole ce reglementau desfacerea căsătoriei, adopția, îndatoririle părinților față de copiii minori, interdicția judecătorească, curatela etc. Codul familiei i-a oferit totodată și un capitol distinct, cu denumire omonimă, respectiv Capitolul IV din Titlul III, reglementând, astfel, care sunt organele cu atribuții de autoritate tutelară (art. 158), stabilind competența teritorială (art. 159) și modul în care pot fi atacate deciziile autorității tutelare (art. 160).

În urma intrării în vigoare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil⁴, o mare parte dintre atribuțiile autorității tutelare au fost „transferate” instanței de tutelă.

¹ A se vedea: M.N. COSTIN, I. LEȘ, M.ȘT. MINEA, C.M. COSTIN, S. SPINEI, *Dicționar de procedură civilă* (ed. a II-a, București: Hamangiu, 2007), p. 162; A. IONAȘCU, M. COSTIN, M. MUREȘAN, V. URSA, *Filiația și ocrotirea minorilor în Dreptul RSR* (Cluj-Napoca: Dacia, 1980), p. 248.

² Legea nr. 4/1953 privind Codul familiei, republicată în B. Of. nr. 13 din 18 aprilie 1956, cu modificările și completările ulterioare.

³ În conformitate cu dispozițiile art. 230 lit. m) din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, Legea nr. 4/1953 privind Codul familiei a fost abrogată începând cu data de 1 octombrie 2011.

⁴ Legea nr. 287/2009 privind Codul civil (M. Of. nr. 511 din 24 iulie 2009), astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul

FAMILIA PRIN CONTRACT

Adina R. MOTICA*

Lavinia M. TEC**

„Acesta este mesajul final al celor două epopei ale lui Homer: unde există familie, se găsește viață; unde există familie, se găsește adevărată frumusețe; unde există familie, se găsește pietate; acolo unde familia este dizolvată, urmează doar moartea și distrugerea...”

Paul Krause, în eseu „Homer's Epic of the Family”

LA FAMILLE CONFORMÉMENT AU CONTRAT

RÉSUMÉ

La volonté individuelle occupe une place importante en droit de la famille à présent. La liberté contractuelle commence par la formation, continue pendant son existence et se manifeste même au moment de la dissolution de la famille. Les droits patrimoniaux, aussi que les obligations patrimoniales relèvent de son champ d'application, ainsi que les droits fondamentaux. La liberté contractuelle en droit de la famille est limitée par l'ordre public et les bonnes mœurs, mais l'ordre public a commencé à diminuer son champ d'application, et les bonnes mœurs sont changées radicalement. Par conséquent, on assiste à une tendance de «privatisation» de la famille et aux transformations profondes en droit de la famille.

Mots-clés: *la liberté contractuelle, les fiançailles, le mariage, des époux, l'enfant, le régime matrimonial, le divorce, la reproduction humaine assistée médicalement, la filiation.*

FAMILY UNDER CONTRACT

ABSTRACT

The individual will has an important role in the family law at present. The contractual freedom starts with the formation, continues during its existence and is shown even upon dissolution of the family. Its scope includes both property rights and obligations, as well as fundamental rights. The contractual freedom in the family law shall be limited by public policy and accepted principles of morality, however, public policy has started to diminish its extent, and the accepted principles of morality have started to radically change. Therefore, we are witnessing the trend of “privatization” of the family and deep transformation in the family law.

Keywords: *contractual freedom, engagement, marriage, spouses, child, matrimonial regime, divorce, medically assisted human reproduction, filiation.*

---

* Conferențiar universitar doctor, Universitatea de Vest din Timișoara. E-mail: adina.motica@e-uvv.ro.

** Conferențiar universitar doctor, Universitatea de Vest din Timișoara. E-mail: maria.tec@e-uvv.ro.

Contractul este un instrument de reglementare a raporturilor juridice.

Doctrina drepturilor fundamentale, principiul egalității în fața legii civile și autonomia de voință au favorizat „contractualizarea” dreptului familiei¹. Astfel se explică extinderea domeniului libertății contractuale a soților la încheierea căsătoriei, în cursul căsătoriei – la relațiile lor patrimoniale (convențiile matrimoniale, contractele de drept comun, precum vânzarea, societatea, clauza de preciput, execuția testamentară) și la relațiile nepatrimoniale (numele de familie, mandatul *in futurum*), și la desfacerea căsătoriei (divorțul prin acord), cu privire la aspecte patrimoniale și nepatrimoniale (precum dreptul la nume și despăgubiri). Se observă o întrepătrundere a contractelor de drept comun cu cele din dreptul special, dreptul familiei. Astfel, primele sunt integrate în dreptul familiei, iar cele din urmă, cum sunt cele încheiate la formarea sau desfacerea căsătoriei, derogă de la dreptul comun.

Copilul poate fi privit azi ca un scop al cuplului căsătorit, dar și ca un mijloc de dezvoltare personală al fiecărui soț, al ambilor soți sau al unei persoane singure, necăsătorite. El poate face chiar obiectul unui contract. Astfel, în cazul în care reproducerea umană naturală nu este posibilă din cauza infertilității sau a lipsei unui partener de sex, copilul se poate „obține” cu ajutorul mijloacelor și tehnicilor de reproducere umană asistată medical. În această ipoteză vorbim de o familie constituită pe baza unui grup de contracte în care se împletesc elemente de dreptul persoanelor și dreptul familiei cu elemente de drept medical. Uneori, principiul interesului superior al copilului poate fi o limită a libertății contractuale. Alteori, el nu poate sta în calea libertății contractuale a autorilor unui proiect parental în care copilul nu există încă.

Așa cum s-a afirmat în doctrină, tendința actuală în dreptul familiei este aceea de a crea un cadru suplă, care să permită voinței individuale să joace un rol din ce în ce mai important în raporturile de familie².

În era globalizării, în care familia depășește frontierele unui stat, dreptul internațional privat și dreptul european au, de asemenea, tendința de a deveni mai suple, recunoscând forța juridică a autonomiei de voință.

Din punct de vedere prospectiv, se observă tendința ca libertatea contractuală și contractul să asigure noi modele de familie, concurente cu modelul familiei tradiționale.

¹ În contextul studiului nostru, termenul este folosit cu semnificația de înlocuire a limitelor stabilite de lege în dreptul familiei cu cele convenite de păți.

² M. AVRAM, C. NICOLESCU, „*Perspective roumaine sur la contractualisation du droit de la famille*” – raportul național susținut în cadrul celui de-al XIX-lea Congres Internațional de Drept Comparat, organizat de Academia Internațională de Drept Comparat – Viena, 20-26 iulie 2014; în: F. SWENNEN (ed.), *Contractualisation of Family Law – Global Perspectives* (Switzerland: Springer International Publishing, 2015), pp. 271-292. Autoarele fac o analiză asupra contractualizării dreptului familiei român pe două paliere: material și procesual.

EXECUTAREA SILITĂ A DREPTULUI DE A AVEA LEGĂTURI PERSONALE CU MINORUL. ILUZIE SAU REALITATE?

Ioan Ilieș NEAMȚ*

L'EXÉCUTION FORCÉE DU DROIT D'AVOIR DES CONTACTS PERSONNELS AVEC LE MINEUR. UNE ILLUSION OU UNE RÉALITÉ?

RÉSUMÉ

L'étude se propose d'examiner de façon relativement exhaustive les procédures d'exécution applicables lorsqu'il s'agit de l'exécution forcée du droit d'un parent d'avoir des contacts personnels avec son enfant. Dans ce sens, après avoir fait un bref aperçu du cadre normatif applicable concernant le droit prévu, des particularités qu'il implique et du lieu qu'il occupe dans l'architecture complexe des relations de famille, il faut prêter attention à l'essence du sujet, respectivement son exécution forcée, et on y décrit les aspects communs relatifs à l'exécution, mais en spécial les éléments par lesquels elles sera individualisée. Ainsi, l'analyse vise à certains aspects comme les parties dans de pareilles exécutions forcées, le contenu du rapport juridique exécuté de manière forcée et les formes spéciales que la non-exécution peut avoir. En même temps, l'étude décrit en détail la manière de laquelle l'exécution forcée se déploie dans ce domaine et les implications de ces deux hypothèses de non-exécution: l'opposition du débiteur et le refus du mineur. Finalement, l'étude présente les mécanismes que le créancier a à sa disposition en vue d'obtenir l'exercice de son droit en cas où la non-exécution est la conséquence de la faute du débiteur.

Mots-clés: *l'exécution forcée, des contacts personnels, le mineur, des pénalités, l'huissier de justice, le refus, l'opposition.*

ENFORCEMENT OF THE RIGHT TO HAVE PERSONAL CONNECTION WITH THE MINOR CHILD. ILLUSION OR REALITY?

ABSTRACT

The paper aims to analyze, in a relatively exhaustive way, the enforcement proceedings that are incident when it comes to force execution of the right of a parent to have personal contacts with her child. In this regard, after a brief review of the normative framework applicable to the contact right, its particularities and place in the complex matrix of family relations, the paper further focuses on the essence of the topic: the enforcement proceedings of such a right, by analyzing both the common aspects related to force execution in this domain and the elements that distinguish it. On this line, the paper addresses aspects such as the parties in the enforcement proceedings, the rights and obligations of the parties and the special forms in which the non-execution can materialize. Furthermore, the paper details how forced execution takes place and the implications of the two hypotheses of non-execution: the debtor's opposition and the minor's refusal. In the end, the paper outlines the mechanisms the creditor can use in order to achieve her right if the non-execution is the consequence of the debtor's fault.

Keywords: *forced execution, personal contacts, child, penalties, bailiff, refusal, opposition.*

---

* Judecător doctor, Tribunalul Maramureș. E-mail: ioan.neamt@just.ro.

I. Premise

Legiuitorul reglează relațiile sociale prin intermediul dispozițiilor normative, în scopul de a crea un cadru optim în care individul să se poată dezvolta armonios. Sarcina poate deveni însă una extrem de dificilă atunci când este chemat să normeze relațiile de familie. Familia presupune o structură complexă de interese convergente și divergente cu o dinamică centripetă sau centrifugă, în funcție de sentimentele care animă relațiile dintre membrii ce o compun. Dacă instituirea unui cadru normativ pentru unele aspecte precum filiația sau moștenirea nu ridică probleme deosebite, nu la fel stau lucrurile pentru acea categorie de relații puternic încărcate emoțional, iar un loc prevalent este ocupat, sub acest aspect, de legătura dintre părinți și copii.

Așa cum s-a arătat, „*familia ar trebui să fie un spațiu al înțelegerii și convergenței intereselor, în care membrii se înțeleg și conlucrează spre binele comun, relațiile dintre aceștia fiind caracterizate de afecțiune reciprocă, empatie, auto-sacrificiu și armonie*”¹. Într-o situație ideală precum cea descrisă, nevoia de intervenție a statului este una minimă, raporturile dintre membrii familiei fiind reglate convențional și în conformitate cu interesul comun. Cu toate acestea, nu puține sunt situațiile în care, din diverse considerente, afecțiunea pe care se clădește familia dispăre, iar locul iubirii este luat de ură, disensiune și dizarmonie. În cazul partenerilor de viață acest lucru va conduce, cel mai adesea, la încetarea relației. Viața de familie odată existentă între parteneri devine un subiect ce aparține trecutului, iar sentimentele pe care aceasta s-a clădit, izvor al suferinței prezentului. Trecerea timpului atenuază însă umbra a ceea ce a fost și permite partenerilor orientarea spre viitor, spre perspectivele unei noi familii.

Totuși, dacă din relația partenerilor au rezultat copii, viața de familie nu încetează întru totul odată cu separarea acestora, ci cunoaște doar o nouă dinamică și arhitectură mai complexă. Astfel, cu toate că între parteneri raporturile de familie încetează, pentru minor familia rămâne formată în continuare din părinții săi, care însă nu mai locuiesc împreună². Mai mult, viața de familie dintre fiecare părinte și copilul său supraviețuiește rupturii intervenite între parteneri. Tocmai de aceea, părinții au dreptul de a menține în continuare legăturile personale cu copiii lor, chiar dacă nu mai conviețuiesc, iar legiuitorul este obligat să prevadă mecanisme adecvate prin care sistemul juridic să permită și să protejeze exercitarea acestui drept³. Cu alte cuvinte, legiuitorul trebuie să asigure supraviețuirea familiei în forma reconfigurată, în ciuda forțelor centripete care tind să o rupă definitiv.

¹ I.I. NEAMȚ, L.C. NEAMȚ, „Stabilirea locuinței minorului în cazul în care părinții nu conviețuiesc”, (2018) 3 *Revista Română de Drept Privat* 300, p. 301.

² *Ibidem*, p. 327.

³ În acest sens, art. 26 alin. (1) din Constituția României prevede că „*Autoritățile publice respectă și ocrotesc viața intimă, familială și privată*”.

ACȚIUNI PRIVIND FILIAȚIA FAȚĂ DE MAMĂ ÎN IPOTEZA MATERNITĂȚII DE SUROGAȚIE. DEZLEGĂRI DIN PRACTICA INSTANȚELOR DIN ROMÂNIA

Ioana NICOLAE*
Georgeta-Bianca SPÎRCHEZ**

DES ACTIONS RELATIVES À LA FILIATION ENVERS LA MÈRE DANS LE CAS DE LA MATERNITÉ DE SUBSTITUTION. DES CLARIFICATIONS DE LA PRATIQUE DES TRIBUNAUX DE ROUMANIE

RÉSUMÉ

La présente étude (re)prend à l'examen la question des enfants nés comme résultat des techniques modernes de reproduction humaine assistée médicalement, respectivement des conséquences juridiques dans le plan de détermination de leur filiation. Notre souci principal a été celui d'identifier et de mettre en évidence la modalité dans laquelle les tribunaux de Roumanie ont interprété et prononcé des solutions dans les dossiers visant, en principal, des actions relatives à la filiation envers la mère, suite l'utilisation des techniques de reproduction humaine assistée médicalement – sa variante de la mère de substitution. Parce que les solutions jurisprudentielles ne sont pas unitaires, et les interprétations de la doctrine comprennent de certaines controverses, en essence la conclusion qui résulte est celle qu'une meilleure clarification du régime juridique afférent est requise, par l'intermédiaire de la législation spéciale.

Mots-clés: *la filiation, la reproduction humaine assistée médicalement, la mère de substitution, la contestation de la filiation envers la mère, l'action en détermination de la maternité.*

ACTIONS REGARDING THE FILIATION WITH REGARD TO MOTHER IN THE CASE OF SURROGATE MOTHERHOOD. CLARIFICATIONS IN THE PRACTICE OF THE ROMANIAN COURTS OF LAW

ABSTRACT

This study bring(back) under discussion the problem of children born as a result of the modern techniques of medically assisted human reproduction, respectively of the legal consequences in the matter of establishing their filiation. Our main concern was to identify and highlight the manner in which the Romanian courts interpreted and delivered solutions in the casefiles which mainly aimed at actions regarding the filiation with regard to the mother, as a result of using the techniques of medically assisted human reproduction – the version of the surrogate mother. As the jurisprudential solutions are not unitary, and the doctrinaire interpretations are characterized by certain controversies, basically, the conclusion drawn is that a better clarification of the related legal regime is required, through the agency of the special laws.

Keywords: *filiation, medically assisted human reproduction, surrogate mother, challenging the filiation with regard to the mother, action in establishing the motherhood.*

* Profesor universitar doctor, Facultatea de Drept, Universitatea „Transilvania” din Brașov.

** Asistent universitar doctor, Facultatea de Drept, Universitatea „Transilvania” din Brașov.

1. Considerații introductive legate de problema mamelor surogat

Potrivit unei explicații doctrinare¹, mama surogat este „femeia în uterul căreia se transferă embrionul format în urma fertilizării unui ovul provenit de la ea însăși (surogatul genetic) sau de la o altă femeie (surogat gestațional), care dă naștere copilului, pentru ca ulterior acestui moment să îl predea cuplului infertil, cuplu care a apelat la serviciile sale deoarece partenera bărbatului care furnizează sperma nu putea duce ea însăși sarcina”.

Pornind de la aceste lămuriri terminologice, înțelegem, în acord cu cele exprimate în literatura de specialitate², faptul că „maternitatea de substituție a fost creată ca un mijloc nenatural de a permite unui cuplu să aibă copii”; în concret, se oferă o șansă acelor cupluri ce sunt nevoite să recurgă la metode de reproducere umană asistată medical.

În ceea ce privește reglementarea reproducerii umane asistate medical cu terț donator, raportarea se realizează, în principal, la sediul materiei cuprins în Codul civil³ – art. 441-447. Reguli privind reproducerea umană asistată medical se regăsesc și în Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății⁴, având în vedere art. 142 lit. u), care dispune în sensul că reglementările din această lege se adresează inclusiv tehnicilor de fertilizare *in vitro*, însă și acestea sunt prevederi generale care vizează condițiile generale ale prelevării și transplantului.

Pentru studierea punctuală a problemei maternității de substituție, reținem⁵ faptul că a existat inițial, în Proiectul Codului civil, o interdicție expresă a convențiilor care aveau drept scop purtarea sarcinii pentru o altă persoană, acestea fiind prevăzute, la acel moment, sub sancțiunea nulității absolute, interdicție ce a fost îndepărtată odată cu adoptarea Codului civil. Pe cale de consecință, interpretarea potrivit căreia „ceea ce nu este expres interzis este permis”⁶ a condus la

¹ A. HUIDU, *Reproducerea umană medical asistată – etica incriminării vs. etica biologică – studiu de drept comparat* (Iași: Lumen, 2017), p. 308.

² R. ALBĂSTROIU, „Conceptul de «mamă surogat» între dreptul de a dispune de propriul corp și interesul superior al copilului?”, (2010) 2 *Revista de Științe Juridice* 75, p. 76.

³ Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată în M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011, cu modificările și completările ulterioare.

⁴ Republicată în M. Of. nr. 652 din 28 august 2015, cu modificările și completările ulterioare.

⁵ Pentru detalii în acest sens, a se vedea V. DOBOZI, „Reproducerea umană asistată medical în viză noua Cod civil?”, (2011) 10 *Curierul Judiciar* 532, p. 535.

⁶ Pentru neacceptarea acestei interpretări, a se vedea L. BARAC, „Privire critică asupra modului de receptare și popularizare a jurisprudenței CEDO în doctrina și jurisprudența românească, în materia efectelor juridice ale tehnicilor de reproducere umană asistată medical (RUAM) cu privire la filiația copiilor născuți prin metode artificiale de reproducere umană”, disponibil [Online] la adresa <https://www.juridice.ro/332639/privire-critica-asupra-modului-de-receptare-si-popularizare-a-jurisprudenței-cedo-in-doctrina-si-jurisprudența-românească-in-materia-efectelor-juridice-ale-tehnicilor-de-reproducere-umana-asistata-me.html>, accesat la data de 2 iulie 2019. În opinia autoarei citate, această regulă poate fi socotită a fi una de tip logic, însă „neasimilată de ordinea juridică”. Totodată, în susținerea tezei

REGIMUL MATRIMONIAL DIN PERSPECTIVA „CELOR DIN AFARĂ”. REPERE DE DREPT INTERNAȚIONAL PRIVAT ALE OPOZABILITĂȚII REGIMULUI

Dan Andrei POPESCU*

“*Preserve the warmth of the family, because the warmth of the whole world cannot make up for it.*” („Păstrează căldura familiei, deoarece căldura întregii lumi nu o poate compensa”).

St. Charbel Makhoul

LE RÉGIME MATRIMONIAL DE LA PERSPECTIVE «DE CEUX DU DEHORS». DES REPÈRES DE DROIT INTERNATIONAL PRIVÉ DE L'OPPOSABILITÉ DU RÉGIME

RÉSUMÉ

La présente étude se propose d'analyser l'impact de la loi applicable au régime matrimonial sur les documents conclus par l'un des époux avec les tiers. On analyse aussi les mesures de protection des tiers et du circuit juridique, de même manière, ayant un caractère matériel, en spécial l'impact des mesures de véracité en ce qui concerne les inscriptions au livre foncier. Ainsi, les dispositions nationales ayant un caractère protecteur du circuit juridique, comme les normes matérielles qui protègent les acquéreurs de bonne foi (Gutgläubenvorschriften), seront appliquées avec priorité, quelle que soit la loi applicable au régime matrimonial, parce qu'elles appartiennent au statut réel des immeubles.

L'opposabilité peut être conçue soit de la perspective du titulaire du droit subjectif, comme un instrument d'efficacité du droit déjà acquis conformément à la loi applicable à l'acte juridique appartenant à un autre État (extraterritoriale Wirkung), soit, concernant les choses de la perspective des tiers, comme une forme de leur protection juridique (Schützwirkung) contre l'imposition de certains effets résultant des documents conclus dans un autre pays ou régis par une loi étrangère, et dont ils ne pouvaient pas avoir connaissance de façon raisonnable. Cependant, avant de la concevoir de la perspective de l'acte conclu, l'opposabilité doit être regardée, en tout premier lieu, de la perspective des tiers, parce que leurs intérêts doivent primer. L'opposabilité représente un état national, du circuit juridique national où les effets des actes ou les situations juridiques nées au niveau transnational s'infiltreront. Voilà pourquoi, l'opposabilité ne peut pas être conçue, en principe, au-delà de l'horizon naturel de l'œil des tiers, au-delà des frontières nationales. De la perspective de l'opposabilité des droits; l'Europe n'est pas un espace sans frontières!

En fonction du critère de l'opposabilité, on peut distinguer entre deux mondes: le monde de «ceux à l'intérieur» et le monde de «ceux en dehors». Le premier monde est régi par la loi de l'acte ou du fait générateur, à quelques rares exceptions (par exemple, l'ordre public international), pendant que le dernier monde reste, en principe, à la disposition des normes de protection appartenant au système de droit de l'État sur le territoire duquel les effets escomptés sont produits.

En tant que règle, l'opposabilité appartient à la loi du lieu de survenance des effets juridiques, mais non au lieu de leur naissance. L'opposabilité «réside» sur le territoire de l'État

---

* Conferențiar universitar doctor, Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca. E-mail: bnpdap@yahoo.com, bnpdap@me.com.

où ces effets sont censés être élargis. Les tiers, contre lesquels l'opposition de certains effets est prévue, ne peuvent être obligés ni de connaître leur source, ni la loi applicable à l'acte ou au fait générateur, lorsqu'ils sont nés dans un autre espace juridique. Ils ont le droit de les ignorer!

*La stabilité du circuit privé et, de la même manière, la protection des tiers requièrent la limitation de l'opposabilité des effets à ce que, de façon raisonnable, peut être visualisé. Les yeux des tiers ne peuvent pas être obligés de regarder au-delà de l'horizon naturel du regard, c'est-à-dire au-delà de l'espace juridique appartenant au lieu de la production et de l'invocation des effets. De cette façon, l'opposabilité entre dans le champ de gravité et de réglementation de *lex loci effectum*, qui peut être, selon le cas, *lex rei sitae*, c'est-à-dire la loi du lieu où le bien meuble est situé à la date de l'invocation des effets, respectivement la loi du lieu du immeuble est situé, la loi du lieu de la production des effets de la représentation, la loi du lieu de l'ouverture de la procédure d'insolvabilité (*lex concursus*), la loi des effets du régime matrimonial, la loi du lieu de l'invocation du certificat successoral européen, la loi applicable à la clause attributive de juridiction etc.*

Mots-clés: *le régime matrimonial, le droit international privé, l'opposabilité, la loi applicable, des mesures de protection.*

MATRIMONIAL REGIME FROM THE PERSPECTIVE OF "THOSE FROM OUTSIDE". BENCHMARKS OF PRIVATE INTERNATIONAL LAW OF THE REGIME ENFORCEABILITY

ABSTRACT

*This study aims at examining the impact of the law applicable to the matrimonial regime over the documents concluded by either spouse with third parties. The material protection measures of the third parties and of the legal circuit are equally examined, especially the impact of the veracity measures as regards the registrations in the land book. Hence, the national protection provisions of the legal circuit, such as the material rules protecting the acquirers of good faith (*Gutgläubenvorschriften*), shall be applicable as a priority, no matter the law applicable to the matrimonial regime, as they relate to the actual status of real estate.*

*The enforceability may be considered either from the perspective of the holder of the subjective right, as an efficiency tool of the already acquired right according to the law applicable to the legal act belonging to another state (*extraterritoriale Wirkung*), or, regarding things from the third parties' perspective, as a form of their legal protection (*Schützwirkung*) against the imposition of certain effects arising from any documents concluded in another country or governed by a foreign law, which, reasonably, they could not be aware of. However, before thinking about it from the perspective of the concluded document, enforceability must be mainly considered from the third parties' perspective, as their interests have to take priority. Enforceability represents a characteristic of the national state, of the national legal circuit where the effects of the legal documents or situations arising at the transnational level, get through. That is why, enforceability cannot be considered, in principle, beyond the natural horizon of the third parties' view, beyond the national borders. From the perspective of the enforceability of rights, Europe is not a space without borders!*

Depending on the enforceability criterion, we are able to distinguish between two worlds: the world of "those from the inside" and the world of "those from the outside". The first is governed by the law of the chargeable deed or event, with rare exceptions (e.g., the international public order), while the latter remains, in principle, at the disposal of the protection rules belonging to the system of law of the state on whose territory the aimed effects are generated.

As a rule, enforceability shall belong to the law of the place where legal effects are generated, but not to the law of their birth place. Enforceability "resides" on the territory of the state where

ASPECTE NOI SAU CONTROVERSATE ALE STABILIRII PATERNITĂȚII PRIN HOTARÎRE JUDECĂTOREASCĂ*

Dr. Alexandru BACACI

1. Imperativul stabilirii adevăratei stări civile concentrează în sine o firească dorință personală dar și o nevoie de ordin social. Cît privește stabilirea filiației copilului din afara căsătoriei, Codul familiei cuprinde reglementări ce se fundamentează pe principiul liberei cercetări a paternității, spre deosebire de vechea reglementare, extrem de restrictivă, în această privință¹. Copilul din afara căsătoriei, odată născut este, indiscutabil, îndreptățit la stabilirea legăturii de filiație față de ambii părinți, avînd față de ei aceleași drepturi ca și copilul rezultat din căsătorie (art. 63 din Codul familiei).

Dreptul la acțiunea în stabilirea paternității aparține, potrivit art. 59 alin. 1 din Codul familiei copilului dar, întrucît acesta este în marea majoritate a situațiilor lipsit de capacitate, se exercită de către mamă, chiar dacă este minoră, sau de reprezentantul său legal. Textele Codului familiei prezintă în această materie numeroase imprecizii. Astfel, ele nu precizează direct împotriva cui trebuie îndreptată acțiunea. Totuși, din art. 59 alin. 3 din Codul familiei, care reglementează posibilitatea chemării în judecată și a moștenitorilor *pretinsului tată*, rezultă că acțiunea se îndreaptă împotriva aceluși bărbat care, ca urmare a relațiilor sexuale întreținute cu mama copilului în timpul legal al concepției, se pretinde a fi tatăl copilului.

Uneori, în procese, se invocă și se dovedește că femeia care a născut copilul a cărui paternitate se cercetează a întreținut, în perioada timpului legal al concepției, relații sexuale cu mai mulți bărbați. În aceste situații, dovada certă a faptului procreației este dificil de făcut. El nu se poate, în general, dovedi direct, decît prin recunoașterea pîrîtului, astfel încît prezumțiile au un cîmp larg de acțiune. Concluzia că pîrîtul este tatăl copilului se desprinde din faptul conex că el a întreținut relații sexuale cu mama copilului în timpul legal al concepției. Forța acestei prezumții scade însă atunci cînd în acea perioadă se dovedește că femeia a

---

* Articolul a fost publicat în Revista Română de Drept nr. 1/1988.

¹ A se vedea: D. Alexandresco, *Dreptul civil român*, vol. II, Iași, 1892, p. 350-366; M. Cantacuzino, *Elementele dreptului civil*, București, 1921, p. 197-198; I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *Tratat de drept civil român*, vol. I, București, 1901, p. 531-538; G. Plastara, *Curs de drept civil român*, vol. I, București, p. 383-393; I. Rosetti-Bălănescu, O. Sachelarie, N. Nedelcu, *Principiile dreptului civil român*, București, 1947, p. 96-99; A. Ionașcu, *Evolution de la législation sur la filiation hors mariage en droit roumain*, în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai, series jurisprudentia”, 1968, p. 68-69; *Idem*, în „Filiația și ocrotirea minorilor”, de A. Ionașcu ș.a., Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1980, p. 71-73; R. Petrescu, *Acțiunile privind statutul civil al persoanei*, Editura Științifică, București, 1968, p. 59; P. Anca, V. Economu, în *Rudenia în dreptul R.S.R.*, Editura Academiei, București, 1966, p. 7 și 91.

întreținut relații sexuale cu mai mulți bărbați². *Exceptio plurium concubentium* invocată de pîrît nu este însă de natură a paraliza acțiunea. Așa cum s-a arătat în practica Tribunalului Suprem³, instanțele judecătorești nu trebuie să se mulțumească cu dovada faptului că cel chemat în judecată a întreținut, și el, relații sexuale cu mama copilului, ci să ordone, chiar din oficiu, efectuarea de expertize medico-judiciare, iar acțiunea să fie admisă numai dacă există certitudinea că pîrîtul este tatăl copilului.

În practica judiciară au apărut astfel de acțiuni prin care sînt chemați în judecată pentru stabilirea paternității mai mulți bărbați cu care reclamanta a întreținut relații sexuale, fie la aceeași dată, benevol sau prin constrîngere, fie la date succesive, dar în perioada timpului legal al concepției⁴. Întrucît, numai unul dintre bărbați poate fi tatăl copilului, iar, astfel cum am arătat, acțiunea în stabilirea paternității trebuie îndreptată împotriva aceluia bărbat care se pretinde a fi tatăl copilului, se pune întrebarea dacă astfel de acțiuni sînt admisibile sau nu. Credem că răspunsul este afirmativ. Calitatea procesuală de pîrît în procesele de stabilirea paternității este dobîndită în funcție de împrejurarea, ce trebuie dovedită pe parcursul procesului⁵, că acel bărbat a întreținut relații sexuale cu mama copilului, relații din care acesta s-ar fi putut naște.

În cazul în care însă mama a întreținut relații intime cu mai mulți bărbați în timpul legal al concepției, virtual oricare din acei bărbați poate fi tatăl copilului. În astfel de situații, acțiunea trebuie îndreptată împotriva tuturor, urmînd ca instanța de judecată să stabilească, pe bază de probe, care dintre ei este în realitate tatăl copilului.

Dacă s-ar respinge o primă acțiune îndreptată împotriva unuia din bărbații cu care a întreținut raporturi intime, s-ar putea ca termenul de un an de la nașterea copilului, în care dreptul la acțiune poate fi exercitat, să fie expirat, blocîndu-se astfel posibilitatea copilului de a-și stabili în justiție adevărata filiație.

În astfel de situații, sarcina instanțelor judecătorești, de a stabili cu certitudine care din bărbații chemați în judecată este tatăl copilului, apare mai dificilă. De aceea, efectuarea expertizelor medico-legale (serologice, dactiloscopice, antropologice) se impune. Numai că, astfel cum este cunoscut, cel puțin pînă în momentul de față, nici expertizele medico-judiciare nu au o valoare absolută în sens pozitiv, adică de a stabili că un anumit bărbat este tatăl copilului.

² A se vedea, A. Ionașcu, în *Filiația... op. cit.*, p. 89.

³ A se vedea: Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 1333/1967, în *Culegere de decizii 1967*, p. 166; Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 47/1957, în *Culegere de decizii 1957*, p. 187; Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 665/1956, în *Culegere de decizii 1956*, p. 423; Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 770/1970, Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 744/1970, Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1166/1970, în *Repertoriu de practică judiciară în materie civilă a Tribunalului Suprem și a altor instanțe judecătorești pe anii 1969-1975*, de I.G. Mișuță, p. 41-42; Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1504/1971, în *Culegere de decizii 1971*, p. 148; Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 159/1976, în *Repertoriu... pe anii 1975-1980*, de I.G. Mișuță, p. 30; Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 29/1984, în *Culegere de decizii 1984*, p. 164.

⁴ Jud. Sibiu, sent. civ. nr. 2505/1984; sent. civ. nr. 6208/1985 (*nepublicate*).

⁵ A se vedea cu privire la calitatea procesuală în general, Al. Bacaci, *Excepțiile de procedură în procesul civil*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1983, p. 78-88.

NOȚIUNEA DE INTERES AL MINORULUI ȘI IMPORTANȚA DETERMINĂRII LUI*

Prof. univ. dr. doc. **Ion P. FILIPESCU**
Facultatea de Drept – București

1. Ocrotirea minorului constituie un principiu al dreptului nostru socialist, care se regăsește în forme specifice în toate ramurile de drept. Problema ocrotirii minorilor este ridicată la rangul unei politici de stat, destinată să asigure vigoarea și viitorul națiunii noastre socialiste. Din documentele de patrid și de stat rezultă cu claritate interesul deosebit acordat creșterii și educării copiilor, precum și amploarea mijloacelor folosite în acest scop.

Ocrotirea minorilor se asigură prin apărarea drepturilor și interesului lor. Nu ne-am propus să ne ocupăm în continuare decît de interesele minorilor. Noțiunea „interesul minorului” are un caracter juridic și o importanță deosebită, deoarece are numeroase aplicații în drept. De exemplu, în dreptul familiei, aflîndu-se la baza reglementării unor instituții ale acestei ramuri cum sînt ocrotirea părintească, înfierea, soluționarea neînțelegerilor dintre părinți cu privire la exercițiul drepturilor și îndatoririlor lor față de copii, dreptul de a cere înapoierea copilului de la cel care-l ține fără drept, încredințarea copilului unuia dintre părinți ori unui terț. De aici rezultă necesitatea determinării conținutului și deci a limitelor noțiunii „interesului minorului”.

Principiul ocrotirii interesului copilului este de ordin constituțional așa cum se poate observa din art. 23 alin. 2 din Constituție și se regăsește în diferite dispoziții legale cum ar fi, de exemplu, art. 1 alin. 2 din Codul familiei. Ocrotirea interesului copilului se realizează nu numai prin norme juridice, ci și prin măsuri economice, sociale, sanitare și de altă natură.

În cele ce urmează, vom încerca să determinăm noțiunea „interesului minorului” și vom înfățișa unele aspecte privind importanța acestei noțiuni.

2. Noțiunea „*interesul minorului*” are un conținut complex. Ca și pentru alte noțiuni, Codul familiei, deși se referă la această noțiune, nu o definește, urmînd ca organele chemate să aplice dispozițiile legale respective să determine, pentru fiecare caz în parte, în ce constă acest interes. Pe de altă parte, această noțiune interesează în situații diferite, în unele existînd indicații suficiente ale practicii judiciare pentru a o putea determina. Astfel, de exemplu, criteriul după care se va călăuzi instanța de judecată pentru a decide cu privire la încredințarea copiilor minori, în cazul divorțului, este interesul lor. În determinarea interesului copiilor minori se ține seama de o serie de factori, printre care¹: posibilitățile materiale ale

---

* Articolul a fost publicat în Revista Română de Drept nr. 2/1988.

¹ A se vedea: Trib. Suprem, col. civ., dec. nr. 1465/1962 în „Justiția nouă” nr. 9/1963, p. 169; Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. 10/1969 pct. 1 alin. 4 în „Revista română de drept” nr. 9/1969, p. 123.

părinților; posibilitățile de dezvoltare fizică, morală și intelectuală pe care copiii le găsesc la unul dintre părinți; vârsta copilului; comportarea părinților față de copil înainte de divorț; legăturile de afecțiune stabilite între copil și familie. Desigur, se vor avea în vedere și alți factori, ca de exemplu, sexul copilului, starea sănătății lui, serviciul pe care-l au părinții. Astfel, s-a decis că la aprecierea interesului copiilor, instanța de judecată trebuie să țină seama de întregul complex de împrejurări privind vârsta și sexul copilului, atașamentul acestuia față de unul sau altul dintre părinți, de posibilitățile materiale și moralitatea părinților și, în general, de existența celor mai prielnice condiții pentru creșterea și educarea minorului². S-a precizat că noțiunea de interes al copilului minor de care trebuie să se țină seama pentru încredințarea acestuia din urmă are un caracter complex³. În ce privește noțiunea de interes al copilului, urmează a se avea în vedere, în primul rând, dispoziția legală în baza căreia părinții sînt obligați să-l crească, îngrijind de sănătatea și dezvoltarea sa fizică, morală și intelectuală, potrivit cu însușirile sale, în conformitate cu țelurile statului socialist, spre a-l face folositor societății; de aceea, atașamentul copilului față de unul din părinți nu poate fi luat izolat, fără a ține seama de complexitatea elementelor ce concură la precizarea înțelesului noțiunii de interes al minorului⁴. În imensa majoritate a cazurilor, sentimentele de iubire ale copilului sînt mai puternice față de mamă decît față de tată, îndeobște în primii ani ai copilului; la o vîrstă fragedă, copilul are nevoie de mai multă îngrijire a mamei, atît în ce privește creșterea, cît și formarea caracterului⁵. Interesul copilului se apreciază nu numai în legătură cu posibilitățile materiale ale părinților, ci se va ține seama și de vîrsta copilului, comportarea părinților înainte de desfacerea căsătoriei, gradul de atașament și de interes pe care l-au manifestat față de copil, legăturile afective care s-au stabilit între părinți și copil⁶. În decizia de îndrumare nr. 1 din 13 noiembrie 1969, pct. 1 alin. 4, se arată că în vederea încredințării copiilor minori în conformitate cu interesele acestora, instanța de judecată va culege din timp toate datele necesare cu privire la profesia soților, profilul lor social-moral, modul în care își exercită îndatoririle materiale pe care le au soții pentru asigurarea creșterii și educării copiilor, precum și orice alte date care ar putea fi de natură să influențeze asupra soluției⁷. Deoarece la încredințarea copiilor minori se ține seama de interesul acestora,

² Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1843/1972, în *Culegere de decizii 1972*, p. 215.

³ A se vedea Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 249/1965, în „Justiția nouă” nr. 8/1965, p. 155-156.

⁴ A se vedea, Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 331/1970, *Idem*. dec. nr. 397/1970, *Idem*, dec. nr. 1843/1972 în *Repertoriu de practică judiciară în materie civilă a Tribunalului Suprem și a altor instanțe judecătorești pe anii 1969-1975*, de I.G. Mițuță, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976, p. 57.

⁵ A se vedea, Trib. Suprem, dec. civ. nr. 1654/1972, în *Repertoriu... op. cit.*, p. 58.

⁶ A se vedea, Trib. Suprem, s. civ., dec. nr. 1800/1981, în „Revista română de drept” nr. 9/1982, p. 68.

⁷ A se vedea, Plen. Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. 10/1969, *loc. cit.*

**EMESE FLORIAN, DREPTUL FAMILIEI. CĂSĂTORIA.
REGIMURI MATRIMONIALE. FILIAȚIA, EDIȚIA A 6-A,
REVIZUITĂ ȘI ADĂUGITĂ, EDITURA C.H. BECK,
BUCUREȘTI, 2018, 617 PAGINI***

Personalitatea științifică

Emese Florian este unul dintre polii în jurul cărui gravitează fascinat dreptul familiei, un nume cu rezonanțe marcante, revelatoare și formatoare, o tușă inconfundabilă în acest spațiu multiform.

Profesor universitar doctor în cadrul Facultății de Drept a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, doamna Emese Florian este autor sau, după caz, coautor al unor valoroase cărți, monografii și articole de specialitate, cu precădere în materia dreptului familiei.

În contextul intrării în vigoare a Codului civil, adoptat prin Legea nr. 287/2009, doamna Profesor a reprezentat un far călăuzitor al procesului de descoperire și asimilare a soluțiilor novatoare instituite, oferind în mod constant prețioase chei de interpretare a dispozițiilor din materia relațiilor de familie.

Dar, așa cum spun francezii, „*Grand science est folie si bon sens ne la guide*”. Am avut privilegiul de a o cunoaște personal pe doamna Profesor Emese Florian; eleganța, noblețea, generozitatea, rafinamentul sunt trăsături care îi definesc profilul uman și care, deloc surprinzător, pot fi decelate în paginile lucrărilor pline de consistență și savoare.

Necesitatea unei ediții revizuite

După cum afirma celebrul jurist francez Portalis, raportorul unuia dintre cele mai grandioase coduri ale umanității, „*On ne fait pas un code, il se fait avec le temps*”. Timpul este cel care validează sau nu soluțiile normative/formulele juridice instituite, care dă posibilitatea decantării interpretărilor și opiniilor doctrinare, precum și cristalizării unei practici juridice unitare.

Elaborarea acestei ediții revizuite și adăugite nu constituie produsul unei simple necesități ori strategii editoriale, fiind impusă de evoluția legislației în domeniu (modificări semnificative ale actelor normative în materie, în special Legea nr. 272/2004¹ și Legea nr. 273/2004²), dar și de acumulările doctrinare și

* www.ujmag.ro.

¹ Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului.

² Legea nr. 273/2004 privind procedura adopției. Intervenții substanțiale au fost aduse prin Legea nr. 57/2016, temeiul în baza căruia s-a realizat republicarea Legii nr. 273/2004 în M. Of. nr. 739 din 23 septembrie 2016.

Curs universitar

Emese Florian

Dreptul familiei

Căsătoria. Regimuri matrimoniale. Filiația

Ediția 6

Editura C. H. Beck

jurisprudențiale (în cuprinsul lucrării sunt ample referiri la soluțiile pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție sau de Curtea Constituțională, precum și la jurisprudența recentă a instanțelor naționale).

Punctele forte

Cu titlu preliminar, se poate remarca sistematizarea exemplară și tratarea, aproape exhaustivă, a elementelor necesare și esențiale pentru înțelegerea materiei dreptului familiei din perspectiva Codului civil român și a legislației conexe. Autoarea oferă chei de interpretare corectă, în litera și spiritul legii, aduce contribuții originale, problematizează, surprinde atât aspectele pozitive, cât și insuficiențele, punctele vulnerabile ale soluțiilor normative. Într-un stil clar și elegant este explicat conținutul reglementării în materie, inclusiv pe baza amplelor referințe bibliografice și a unor consistente incursiuni în dreptul comparat (sistemul francez, belgian, elvețian, italian, al provinciei Québec etc.).

Abordarea științifică, teoretică a problematicii se împletește în mod armonios cu o perspectivă utilitaristă, pragmatică, având în minte remarca marelui profesor de drept francez și sociolog Jean Carbonnier în sensul că oamenii acționează ca și cum dreptul familiei n-ar exista, în câmpul relațiilor de familie non-dreptul reprezentând esența, iar dreptul doar accidentul, întâmplarea.

Stilul în care este redactată lucrarea îmbină concizia cu proprietatea termenilor, claritatea gramaticală cu rigoarea logică a discursului juridic. Este un stil în care se văd nu numai abilitățile cercetătorului, ci și experiența pedagogică.

Neîndoielnic, prin structura sa și vastitatea informațiilor oferite, lucrarea depășește limitele unui curs universitar, reprezentând un instrument util și revelator studenților, practicienilor dreptului, precum și tuturor celor preocupați de domeniul raporturilor de familie.

Prezentarea sintetică

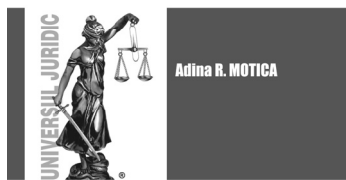
Lucrarea examinează în detaliu dispozițiile Codului civil cuprinse în Cartea a II-a, „Despre familie”, materia fiind organizată astfel: Titlul I – „Căsătoria”; Titlul II – „Regimuri matrimoniale”; Titlul III – „Divorțul”; Titlul IV – „Filiația”; Titlul V – „Autoritatea părintească”; Titlul VI – „Obligația de întreținere”.

Nu ne propunem ca în paginile acestei recenzii să conturăm o imagine exhaustivă a cursului doamnei Profesor Emese Florian; de altfel, o asemenea țintă s-ar dovedi total nerealistă. Nutrim speranța de a oferi cititorului mostre reprezentative ale stilului inconfundabil al distinsei autoare, ale abordărilor originale, inspirate și pline de savoare și, nu în ultimă instanță, ale curajului de a ataca subiecte sensibile și controversate la nivelul doctrinei și jurisprudenței.

Dreptul familiei – ramură distinctă de drept sau drept de reșea?

Așa cum un chirurg, oricât de bun profesionist ar fi, nu poate opera dacă nu are la îndemână instrumentele adecvate, tot așa pentru devoalarea tainelor instituțiilor dreptului familiei, cu titlu preliminar, distinsa autoare realizează o delimitare a categoriilor introductive, respectiv noțiunea, obiectul și principiile generale ale dreptului familiei. În acest context, subliniind faptul că prin noul Cod

**ADINA R. MOTICA, DREPTUL CIVIL AL FAMILIEI.
RAPORTURILE NEPATRIMONIALE. CURS TEORETIC
ȘI PRACTIC, EDIȚIA A II-A, REVĂZUTĂ ȘI ADĂUGITĂ,
EDITURA UNIVERSUL JURIDIC, BUCUREȘTI, 2018, 442 PAGINI***

**Dreptul civil
al familiei**

Ediția a II-a revizuită
și adăugită

Raporturile nepatrimoniale
Curs teoretic și practic

Personalitatea științifică

Conferențiar universitar doctor în cadrul Facultății de Drept, Universitatea de Vest din Timișoara, doamna Adina Renate Motica este autor sau, după caz, coautor al unor reprezentative cărți, monografii și articole de specialitate, cu precădere în materia dreptului familiei. Atât în contextul vechiului Cod al familiei, cât și în ambianța normativă a noului Cod civil, aprobat prin Legea nr. 287/2009, doamna conferențiar Motica a jucat un rol important în procesul de asimilare a instituțiilor fundamentale ale dreptului familiei, oferind în mod constant chei de inter-

pretare a dispozițiilor din această materie.

Dimensiunea științifică și academică a beneficiat de-a lungul timpului și de puternice accente practice, dată fiind profesia de notar public exercitată din 1999 și până în prezent. Astfel, instituțiile de dreptul familiei au fost testate și analizate în dinamica lor cotidiană, confirmând astfel teoria autorului francez Beignier, potrivit căruia istoria explică singură monopolul notarilor în materia afacerilor de familie, aceștia fiind, înaintea avocaților, primii consilieri juridici. Afirmarea este întărită cu un citat extras din „Le contrat de mariage” a lui H. de Balzac: „*Leur métier n'est-il pas de concilier les intérêts sans que nous nous en mêlions...?*”¹.

Prezentarea sintetică

Nu ne propunem ca în paginile acestei recenzii să conturăm o imagine exhaustivă a cursului doamnei conferențiar Motica; de altfel, o asemenea țintă s-ar dovedi total nerealistă. Nutrim speranța de a oferi cititorului mostre reprezentative, cu evidențierea punctelor forte care îl recomandă în peisajul lucrărilor de specialitate circumscrise problematicii raporturilor de familie.

În prefața lucrării, cititorul este pus în gardă cu privire la teritoriul pe care autoarea îl explorează: „raporturile nepatrimoniale născute din logodnă, căsătorie, dizoluția acesteia, filiație și adopție”, urmând ca dreptul patrimonial al familiei să fie radiografiat într-un material distinct.

* www.ujmag.ro.

¹ B. BEIGNIER, *Droit des régimes matrimoniaux. Cours et travaux dirigés* (Paris: Montchrestien, 2008), p. 201.

Este de remarcat maniera originală de prezentare a informației științifice, instituțiile dreptului familiei devoalându-se prin intermediul unor schițe și scheme, ingenios configurate. Atipică raportat la tiparul clasic al unui curs universitar, abordarea este cât se poate de inspirată și utilă, dacă avem în vedere destinarii direcți ai lucrării, și anume studenții din anul III ai facultăților de drept; pentru lărgirea orizontului informațional ori în scopul aprofundării unor chestiuni subtile sau controversate în materie, studenții au posibilitatea de a consulta aparatul bibliografic indicat la sfârșitul fiecărui capitol.

Așa cum rezultă din titlul său, cursul are și o dimensiune practică extrem de bine conturată, în condițiile în care fiecare capitol al lucrării conține ample referiri jurisprudențiale: atât soluțiile mai vechi, care reprezintă veritabile constante ale materiei, ce pot fi valorificate în continuare și în contextul noului Cod civil, cât și soluții relevante din practica recentă a instanțelor judecătorești. În plus, sunt concepute spețe spumoase, cu o tentă hazlie (de natură să sporească gradul de atractivitate în rândul studenților – spre exemplu: „Mireasa fugară”, „Cuceritorul”, „Marfa vândută nu se schimbă”, „Turcul plătește” etc.) și sunt introduse întrebări recapitulative pentru fiecare instituție juridică analizată, precum și 350 de grile care acoperă întreaga materie. Și din această perspectivă, lucrarea se dovedește un instrument extrem de util oricărui student sau absolvent în auto-evaluarea nivelului de pregătire teoretică și fixarea noțiunilor de drept prezentate.

După fixarea axelor în jurul cărora gravitează întreaga lucrare, prezentăm, în cele ce urmează, unele aspecte punctuale care ne-au reținut în mod deosebit atenția.

Instituție nou reglementată în arhitectura normativă a sistemului român de drept, *logodna* – promisiunea reciprocă de a încheia căsătoria – beneficiază de o radiografie consistentă (pp. 24-43). Dincolo de elementele indispensabile pentru conturarea fizionomiei acestei instituții (noțiunea și caracterele juridice; condițiile de fond și de formă; efectele patrimoniale ale ruperii logodnei), este oferită și o perspectivă istorică, având în vedere că în materia raporturilor de familie istoria explică foarte bine regulile și mecanismele actuale, inclusiv raportat la evoluția acestora în timp, ca urmare a modificării esențiale a condițiilor socio-politice, economice, culturale, precum și a mentalităților colective. Astfel, în sistemul vechilor legiuiri, oferirea unui inel de logodnă „era întotdeauna văzută și percepută de cei din jur ca pecetuirea unui angajament de căsătorie”². De asemenea, este evocat și discursul ministrului justiției Victor Iamandi, rostit cu ocazia susținerii în Parlament a proiectului Codului civil Carol al II-lea. Referindu-se la aspectul restituirii darurilor în cazul decesului unuia dintre logodnici, ministrul afirma: „*Interesul material al moștenitorilor de a primi înapoi darurile trebuie să cedeze în fața datoriei morale de a feri de orice jignire memoria celui dispărut*” (p. 31, nota 1).

² A se vedea p. 27, nota 3, unde se face trimitere la o lucrare de referință pentru istoricul reglementării, respectiv C. GHITULESCU, *În șabari și cu ișlic. Biserica, sexualitate, căsătorie și divorț în Țara Românească a secolului al XVIII-lea* (București: Humanitas, 2004).

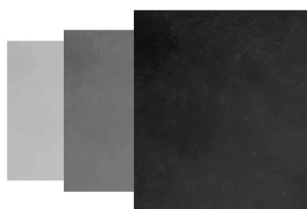

**LE PATRIMOINE DES COUPLES INTERNATIONAUX SAISI
PAR LE DROIT DE L'UNION EUROPÉENNE: LES RÈGLEMENTS
EUROPÉENS DU 24 JUIN 2016 (SOUS LA DIRECTION DE
ISABELLE BARRIÈRE-BROUSSE, GWENDOLINE LARDEUX),
PRESSES UNIVERSITAIRES D'AIX-MARSEILLE, 2018, 158 PAGES***

Laboratoire de droit privé & de sciences criminelles
Centre Pierre Kayser, droit privé

LE PATRIMOINE DES COUPLES INTERNATIONAUX
SAISI PAR LE DROIT DE L'UNION EUROPÉENNE :
LES RÈGLEMENTS EUROPÉENS DU 24 JUIN 2016

sous la direction de
Isabelle BARRIÈRE-BROUSSE et Gwendoline LARDEUX

Presses Universitaires
d'Aix-Marseille

Relațiile de cuplu nu încetează să fascineze, densitatea aspectelor inedite pe care le promovează fiind pregnant percepută în aria elementului de extraneitate. Gestionarea cuplurilor internaționale a ieșit din sfera suveranității legiuitorului național, normele europene dobândind prevalență. Complexitatea relațiilor transfrontaliere grefate pe viața de familie a fost abia prefigurată, la momentul adoptării primului regulament european dedicat zonei matrimoniale [Regulamentul (CE) nr. 2201/2003¹]. Dovadă este și aria restrânsă pe care acesta o acoperea (doar conflicte de jurisdicții, doar desfacerea, desființarea căsătoriei și răspunderea părintească), precum și perioada (prea îndelungată) până la următorul regulament (2009), care atinge, de asemenea, o chestiune punctuală – obligația de întreținere. Piesele conflictelor de legi și ale conflictelor de jurisdicții (în domeniul relațiilor de familie) au rămas, o vreme, dispersate în mai multe acte normative. Normele disparate nu au favorizat corelațiile firești, astfel că dezideratul reunirii acestora s-a cristalizat și s-a accentuat. Extinderea formelor noi ale vieții de cuplu reclamă nu numai tipar legislativ național, dar și soluții pe linia cooperării judiciare – cu precădere, prin simplificarea recunoașterii și executării hotărârilor străine.

Ceea ce ne aduce în punctul 0 al discuției: necesitatea redimensionării vieții private transfrontaliere, cu respectarea sensibilităților naționale, în spiritul realismului, flexibilității și, pe cât posibil, al universalității soluțiilor normative. Dreptul internațional privat al familiei este răspunsul, înrădăcinat în specific național, mixat cu elemente de sorginte jurisprudențială și îmbogățit constant cu noi regulamente europene. Martori ai consolidării unui drept internațional privat al familiei în spațiul european, constatăm că funcționează două categorii de regulamente. Pe de o parte, regulamentele care se aplică în toate statele membre și sunt susceptibile de revizuire – ca parcurs firesc al necesității de adaptare a unora dintre prevederi. Pe de altă parte, regulamentele în formă consolidată (trei la acest moment) dau măsura faptului că reglementarea anumitor aspecte ale vieții de cuplu

* www.lgdj.fr.

¹ Publicat în JO L 338, 23 decembrie 2003.

nu este unanim agreată (avem în vedere legea aplicabilă desfacerii căsătoriei, regimurile matrimoniale și efectele patrimoniale ale parteneriatelor înregistrate).

Extrem de interesante, formele consolidate în materia dreptului familiei sunt o simbioză perfectă a filonului de tradiție (mica suveranitate statală, generatoare de conservatorism) cu dinamica, pe sens unic, a instituțiilor juridice. Aceasta este ideea pe care o cultivă autorii unei lucrări recent publicate la Presses Universitaires d'Aix-Marseille. *Le patrimoine des couples internationaux saisi par le droit de l'Union européenne: les règlements européens du 24 juin 2016* (sous la direction de Isabelle Barrière-Brousse, Gwendoline Lardeux) reunește studii care abordează aspecte de fundament (și, pentru neavizați, mai puțin sesizabile) ale celor două reglementări îngemănate – Regulamentul (UE) 2016/1103 și Regulamentul (UE) 2016/1104². Utilitatea lucrării este evidentă și incontestabilă, în condițiile în care aplicarea acestor acte normative a debutat în ianuarie 2019, pe un teren neexplorat, la nivelul legislației europene.

Autorii ne invită la o lectură paralelă a Regulamentului „regimuri matrimoniale” și a Regulamentului „parteneriate înregistrate”, cu interpretări complexe, marcate prin note comune, dar și prin diferențe semnificative, dictate de specificul fiecărei instituții. Atenția pentru detaliile reglementărilor și intenția de a oferi o analiză cu elemente de inedit sunt vectorii care configurează perspectivele de pionierat, temerare și foarte bine documentate, concentrate pe două probleme: voința părților și securitatea juridică. Două concepte interesante, care exprimă două tendințe pe care cele două regulamente, adoptate în anul 2016, le reliefează cu puterea evidenței: autonomia de voință (în formatul determinării subiective a legii aplicabile și al alegerii forului) și securitatea circuitului juridic transfrontalier – care cunoaște modalități particulare de concretizare, în funcție de obiectul reglementării (regim matrimonial sau parteneriat înregistrat).

Studiul introductiv, semnat de Gwendoline Lardeux, subliniază obiectivul celor două regulamente – asigurarea liberei circulații a persoanelor, prin unificarea normelor de conflict și prin favorizarea recunoașterii hotărârilor în Uniunea Europeană, în scopul păstrării drepturilor câștigate, în contextul situațiilor familiale. *La portée matérielle des règlements (UE) du 24 juin 2016* constituie o necesară familiarizare a cititorului cu chestiunile prelabile cercetării conținutului regulamentar și cu domeniul de aplicare al actelor normative. Delimitarea ariei materiale de aplicare a celor două regulamente este necesară pentru clarificarea materiilor vizate de prevederile legale, precum și a materiilor excluse. Cele două tehnici complementare (determinarea noțiunilor principale; identificarea excluderilor) au ca suport registrul terminologic de bază al regulamentelor.

Noțiunile-cheie, care sprijină orice demers aplicativ, sunt „căsătoria” și „parteneriatul înregistrat”. Diversitatea legislațiilor naționale este „vinovată” de

² Publicate în JO L 183, 8 iulie 2016.